

Jūlijs Pētersons

DIPLOMĀTI

KOMĒDIJA ČETROS CĒLIENOS

PERSONAS

Andrejs Grauz a, komersants.
Nīna, viņa sieva.
Rīta, viņa meita.
Kārlis, viņa dēls.
Pēteris Plikšs, veikalvedis.
Emīls Lūzums, ministrs.
Lūzuma kundze.
Dr. Celma jaunkundze.
Valdemārs Lūrs, bankas direktors.
Atis Pārstrauts, redaktors.
Tonija Vilciņa kundze, sabiedriska darbiniece.
Jānis Tauriņš, deputāts.
Viesi, kungi, dāmas.

Notiek galvaspilsētā.

PIRMAIS CĒLIENS

Grauzas vasarnīcā Jūrmalā. Telpa ar lieliem logiem pa labi un pa kreisi. Dibenā pa kreisi plašas divviru glāžu durvis uz antreju — garderobi, kurā pa kreisi galvenās ieejas durvis no āra un dibenā otras durvis uz citām istabām. Dibenā pa labi otras divviru glāžu durvis uz ēdamistabu. Sienā pa labi glāžu durvis uz dārza terasi. Pie dibensienas vidū kamīns. Elegantas pītas gaišas vasaras mēbeles. Pa kreisi priekšā galds ar krēsliem. Uz galda dažādi papīri un grāmatas, tā ka šis galds izpilda rakstāmgalda vietu. Pa labi salona mēbeļu grupiņa. Daudz puķu. Caur logiem redzams krāšņs dārza skats.

Saulaina pēcpusdiena vasaras sākumā.

Priekškarām paceļoties, uz skatuves Pēteris Plikšs. Viņš ļoti nemierīgs — sēžas un ceļas. Pēc brīža nāk Andrejs Grauza caur ēdamistabu.

Grauza (*ierauga Plikšu un steidzas viņam pretim; sniedz roku*). Labdien. Kāpēc tu gaidi šē? Būtu nācis iekšā. Biju pēc pusdienas drusciņ nolicies.

Plikšs (*sasveicinās*). Tad es tevi gan iztraucēju? Man vajadzēja steidzami ar tevi parunāt vienatnē.

Grauza. Apsēdies. (*Abi apsēstas.*) Ko tad nu laba pateiksi?

Plikšs. Nav nekā laba. (*Iss klusuma brīdis, tad vilcinādamies.*) Tos vekselus es nevarēju nodiskontēt.

Grauza. Nevarēji? Kādēļ ne?

Plikšs. Man viņus atdeva atpakaļ.

Grauza. Atdeva atpakaļ? Kāda iemesla dēļ?

Plikšs. Tos iemeslus jau parasti nesaka, bet šoreiz man pateica: par mums ejot visādas ļaunas baumas.

Grauza (*saidzis*). Nu, tur būs droši vien atkal kāda intriga. Vai tik nevajadzēja ar direktoriem aprunāties zem četrām acīm?

Plikšs. To es arī jau darīju.

Grauz a. Nu, un? . . .

Plikšs. Neņem.

Grauz a. Kā, neņem?

Plikšs. No mums vairs neņem. (*Pēc īsa klusuma
brīža.*) Jā, man vajadzēs naudas.

Grauz a. Jāgādā.

Plikšs. Es nevaru sagādāt.

Grauz a. Aizbraukšu pats. Naudu gādāsim!

Plikšs (*brīdi vilcinās*). Es biju arī ministrijā.

Grauz a. Un ko tev tur teica?

Plikšs. Viss ir sagatavots un nokārtots. Tagad vajaga tikai ministra piekrišanu.

Grauz a. Tad mums šī piekrišana jādabūn.

Plikšs. Ministrijā domā, ka mums uz to vājas izredzes. Ministrs negribēšot uz savu atbildību izdot tik svarīgu koncesiju un pārnesīšot jautājumu uz ministru kabinetu. Un tur mums, protams, nav nekādu cerību.

Grauz a. Mums koncesija jādabūn!

Plikšs. Jā, tas ir skaidrs. Iekams mums nebūs koncesija rokā, sarunas par aizdevumu nevedīs pie labvēlīga rezultāta. Tie kungi ir ļoti neuzticīgi. Un bez lielāka aizdevuma mēs varam drīz vien nonākt finansiālās grūtībās.

Grauz a. Tu esi briesmīgs pesimists.

Plikšs. Nē, es tikai skatos ar vaļējām acīm. Tu taču laikam arī pats jau ļoti labi zini, ka mūsu ienākumi vairs nesedz izdevumus.

Grauz a. Jā, mums pašlaik neiet visai spoži.

Plikšs. Mums iet grūti, bet tavi personiskie izdevumi ar katru dienu pieaug.

Grauz a. Ko tur lai dara? Es neizdodu neviena santīma bez vajadzības.

Plikšs. Šo izdevumu pieaugumu esmu novērojis pēc Annas nāves un taisni no tā laika, kamēr tu otrreiz apprecējies.

Grauzā (*īgns*). Tu taču negribēsi manai sievai pārmett izšķērdību.

Plikšs. Es nevienam nekā nepārmetu, bet tikai konstatēju faktu. Es, kā tavs veikalvedis, nedrīkstu tev slēpt mūsu uzņēmuma patieso stāvokli, tāpat man arī jāaizrāda, ka tu dzīvo par plašu.

Grauzā. Mūsu veikals ir jārepresentē.

Plikšs. Tas viss ir pareizi, bet mēs esam stipri izsisti no līdzsvara.

Grauzā. Tu jau gribētu visam atmest ar roku.

Plikšs. Nē, man tikai rodas šaubas, vai mums izdosies šo lielo lietu realizēt.

Grauzā. Īsts veikalnieks nedrīkst šaubīties! Velns lai parauj! Es kara laikā esmu izvedis pavisam neiespējamā — taisni fantastiskas kombinācijas un esmu naudu nopelnījis, gan es pratīšu arī izvest šo lietu! Mēs dabūsim i koncesiju, i aizdevumu!

Plikšs. Es jau stipri palaujos uz tavu prašanu. Bet man taču bij tev pareizi jāattēlo lietas apstākļi. Vairāk man nav nekā, ko teikt. (*Grib iet.*)

Grauzā. Neļaujies, ka biju drusciņ paass. Šīs lietas mani uzbudina. Vai tu gribi jau iet? Paliec pie mums uz kafeju.

Plikšs. Pateicos, šoreiz nevaru. Man ar nākošo vilcienu jābrauc atpakaļ. Vēl šodien darīšanas.

Grauzā. Atbrauc taču kādu svētdienu.

Plikšs. Pateicos. Gan jau. Visa vasara vēl priekšā.

Grauzā. Rīt no rīta iebraukšu.

Plikšs. Labi. Tad sveiks. (*Sniedz roku.*)

Grauzā (*atvadās*). Sveiks! Padomā arī tu vēl — varbūt tev kas iekrīt prātā.

Plikšs. Labi. Sveiks. (*Plikšs iet. Durvīs satiek Ninu, kura nāk šurp. Sniedz Ninai roku.*) Labdien, kundze.

Nina. Labdien, Plikša kungs. Jūs tikko atbraucāt un tūliņ atkal projām.

Plikšs. Jāsteidzas — daudz darba.

Nina. Kad tad jūs reiz atbrauksat pie mums ciemā?

Plikšs. Jūs jau nu sevišķi pēc manis neilgojaties.

Nina. Es esmu jūs vairākkārt uzaicinājusi. Vienkārša pieklājība prasītu, ka jūs manu uzaicinājumu arī ievērotu.

Plikšs. Ko mēs tur nu tik smalki izrēķināsim. Sveiki, kundze. (*Paklanās.*)

Nina (*lepni*). Sveiki. (*Plikšs aiziet. Nina nāk uz priekšu, Grauzam.*) Tas Plikšs arvien pret mani tāds ass, pat drusciņ rupjš. Ko tas nozīmē?

Grauzā. Viņš jau tāds savādnieks. Bez tam viņam šodien veikalā bijušas nepatīkšanas.

Nina. Tad gan viņam laikam pastāvīgi nepatīkšanas, jo pret mani viņš izturas arvien tikpat izaicinoši.

Grauzā. Tu pārspilē.

Nina. Nē. Es līdz šim nepiegrīzu tam vērības, bet tas taču beidzot apnīk.

Grauzā. Par sīkumiem nav vērts uzbudināties.

Nina. Nu, tā nu arī nevar! (*Isi iesmiedamās.*) Ak, tam visam jau savi iemesli. Plikšs nevar vēl apmierināties, ka viņa māsa — tava pirmā sieva — ir miruse un tu esi apprecējis mani. Liekas, viņš vainu par visu to gribētu uzkraut man.

Grauzā. Nerunā tā.

Nina. Es tevi gan lūgšu mani drusciņ aizstāvēt pret šādiem uzbrukumiem.

Grauzā. Ak, izbeigsim to! Man pašlaik daudz citas — svarīgākas lietas. (*Staigā brīdi, tad turpina.*) Jautājums par mūsu koncesiju nevirzās uz priekšu.

Ņ i n a. Mīļais, tavas veikala darīšanas mani neinteresē.

Ģ r a u z a. Ļoti nepareizi. Sievai vajadzētu gan interesēties, kur vīrs ņem to naudu, par kuru viņa pērk savas kleitas un cepures.

Ņ i n a. Tā tava darīšana.

Ģ r a u z a. Šie avoti var kādreiz apsīkt.

Ņ i n a. Es nezinu pat, vai tas ir iespējams.

Ģ r a u z a. Mans draugs sūta savu jauno, glīto sievu pat rēķinus iekasēt, un viņa šo uzdevumu veic ar lieliem panākumiem.

Ņ i n a. To es neprotu.

Ģ r a u z a. Nevajaga tā attālināties no reālās dzīves. *(Iet pie rakstāmgalda un pārskata dažus papīrus.)*

Ņ i n a. Man būtu ļoti žēl, ja es tev vairs nepatīktu tāda, kāda es nu reiz esmu.

R i t a nāk no ēdamistabas un grib iet ārā; ierauga Ņinu un apstājas.

R i t a. Mamma kundze, turu par savu pienākumu jums ziņot, ka es tūliņ eju tenistā spēlēt.

Ņ i n a. Savādi gan: taisni šodien jums jāiet, kur pie mums atnāks dažas dāmas uz kafeju.

R i t a. Mamma kundze, to es nevarēju zināt, kad apsolījos iet uz tenisa partiju.

Ņ i n a. Jūs katreiz ejat no mājas projām, kad pie mums atnāk mani pazīstami. Viņiem gribot negribot būs jādomā, ka es ar savu pameitu dzīvoju kā suns ar kaķi.

R i t a. Neesmu vairs tanīs gados, kur mans pienākums bija visiem viesiem pateikt labdienu.

Ņ i n a. Bet jūsu gados jums vajadzēja gan jau saprast, ka mūsu savstarpējās attiecības jāizveido tā, lai viņas nemestu ēnu uz mūsu mājas labo slavu.

R i t a. Kad es kļūšu vecāka, tad varbūt interesēšos arī par kafejas tenkām, pašlaik man šīs kafejas tantīņas — štrunt!

Ņ i n a. Ritas jaunkundze, es lūdzu par maniem viesiem runāt ar vairāk cienības!

G r a u z a (*darbojies pie rakstāmgalda; neveiklā stāvoklī*). Bērni, es lūdzu — bez strīdiem! (*Darbojas tālāk.*)

R i t a. Es pret jūsu paziņām iztueros uz mata ar tikpat daudz cienības kā jūs pret manējām. Kad viņreiz mani pavadīja uz māju divi kungi no tenisa partijas un es lūdzu viņus ienākt mūsu dārzā, tad jūs atteicāties pat ar viņiem iepazīties.

Ņ i n a. Mūsu māja nav restorāns, kur katrs var noielas ienākt.

R i t a. Restorāns? Nē, mana tēva māja nav restorāns, bet taisni jūs to dažu labu reizi aizmirstat. Es nekad vēl neesmu ieradusies sava tēva mājā pēc teātra — vēlā naktī — ar jautru kungu kompāniju.

Ņ i n a. Ritas jaunkundze, jūs ļoti cenšaties mani apvainot, bet tas jums neizdosies. Lai tas jums būtu skaidrs reiz par visām reizēm: par manu rīcību man nav jums jādod atbilde, un še, jūsu tēva mājā, es esmu ievēduse tādu kārtību, ka katram, kas ar mums vēlas iepazīties un ar mums saieties, jācenšas tas panākt civilizētā pasaulē parastā kārtībā. Lūdzu to neaizmirst.

R i t a. Tas mani ļoti maz interesē. (*Pēc brīža, ar sarkasmu.*) Mamma kundze, būsim taču vaļsirdīgi: jūs gribat mani ieskābēt! Jūs baidāties, ka es varētu nostāties jums priekšā un jūs galīgi apēnot. Jums neizdosies mani ieskābēt! (*Rita grib iet; Grauza pieceļas no rakstāmgalda un tuvojas Ritai.*)

G r a u z a (*cenšas būt nopietns un noteikts*). Rita, es lūdzu izvairīties no tādām asām sarunām!

R i t a. No savas puses to labprāt ievērošu, ja tavu vēlēšanos respektē arī mana partnere.

G r a u z a. Rita!

Rita ātri aiziet.

Ņ i n a (*kad Rita aizgājusi*). Un tas bija viss, ko tu viņai varēji pateikt? Tā tu mani aizstāvi!

G r a u z a. Es gribu, lai miers būtu mājās. To varēs panākt tikai tad, ja visiem būs laba griba.

Ņ i n a. Un mana labā griba lai būtu — ka man pacietīgi jāpanes visi tie dūrieni, kuri man šē katru dienu jāpiedzīvo?

G r a u z a. Jums nu reiz tik dažādas un nesamierināmas dabas, — tad vajaga ļoti daudz iecietības un savstarpējas piekāpšanās.

Ņ i n a. Tās iecietības lai nu abām pusēm būtu vismaz vienlīdzīga porcija! Un, kas zīmējas uz piekāpšanos, tad gan šai virzienā saprašanās būtu jāuzsāk vispirms tavai meitas jaunkundzei. Tā laikam būs pareizā kārtība. (*Pikta iet uz āra durvīm; pa tām viņai nāk pretim K ā r l i s.*)

K ā r l i s. Ā, mammas kundze! Pateicos par pusdienu, kura priekš manis nebij noglabāta, bet man pašam bij jāsameklē pa pieliekamo kambari.

Ņ i n a. Lūdzu, ņemat par labu! Šī meklēšanas neērība atkristu, ja jūs būtu turējuši par vajadzīgu laikā ierasties uz pusdienu.

K ā r l i s. To varēja ļoti viegli novērst, jums vajadzēja tikai uzdot kalponei, lai viņa mani enerģiskāki modina. Mums derētu ievest tādu stipru biedināšanas zvanu.

Ņ i n a. Maz līdzēs. Tad jau noderīgāks būtu ceļamais krāns.

K ā r l i s. O, jauki! Pateicos.

Ņ i n a. Lūdzu! (*Ņina aiziet caur antreju.*)

K ā r l i s (*nāk uz priekšu*). Labrīt, vecais.

G r a u z a. Labrīt. Tas ir — labdien. Man liekas — diena iet jau uz vakara pusi.

K ā r l i s. Jā, cik ātri laiks aizskrien. (*Izņem papirosu etviņu, piedāvā Grauzam, kurš atsakās, tad uzpīpo pats.*)

G r a u z a. Man viņš tik ātri neaizskrien.

K ā r l i s. Nu, jā, redzi, man drusciņ citāds dienas iedalījums kā pārējiem pilsoņiem.

G r a u z a (*noskatās brīdi uz viņu*). Vai tu neesi vēl par to domājis, ka tev vajadzētu beidzot savu dienas iedalījumu grozīt un piemērot to citiem pilsoņiem?

K ā r l i s. Par to tiešām neesmu vēl domājis. Un tad — šādas lielas reformas var ievest tikai pakāpeniski.

G r a u z a. Ar šādiem jokiem tu gūsi lielu piekrišanu starp saviem biedriem krogū — pie alus glāzes, mājās starp tēvu un dēlu viņi drusciņ nevietā ...

K ā r l i s. Tēvam ar pieaugušu dēlu grūti saprasties. Zināmos jautājumos viņi mūžam būs karastāvoklī.

G r a u z a. Šitie «zināmie jautājumi» maksā man pārāk daudz naudas.

K ā r l i s. Mēs varam izlīgt.

G r a u z a. Uz kādiem noteikumiem?

K ā r l i s. Ja es mainu savu dzīves veidu, tad tev jāsamaksā mani parādi.

G r a u z a. Tie man nekur neizbēgs.

K ā r l i s. Droši vien ka ne ... Tālāk — tev jāpalielina tā summa, kuru tu man ik mēnešus izsniedz manām studijām. Lai varētu dzīvot solidi un nopietni studēt, tad līdzšinējā summa pārāk niecīga.

G r a u z a. Bet tad man būtu arī viens pretnoteikums.

K ā r l i s. Par katru priekšlikumu var diskutēt.

G r a u z a. Mana prasība būtu šāda: paliec reiz prātīgs!

K ā r l i s. Man vēl laika diezgan.

G r a u z a. Vismaz — neāksties!

K ā r l i s. Ģimēlijas defekts.

G r a u z a. Un pie tevis sevišķi attīstīts. Cik ilgi tu domā tā dzīvot?

Kārlis. Dzīvot es protu, tas arī ir vienīgais, ko es protu. Maz tādu cilvēku, kuri prot dzīvot. Jūs neviens to neprotat. Šinī apstākļi slēpjas mūsu nesaskaņu cēlonis.

Grauz a. Tev gan nebūs visai patīkami dzirdēt, ja es teikšu, ka pašlaik pārdzīvoju diezgan smagu finansiālu krīzi.

Kārlis. Jā, tagad veikalniekiem sevišķi spoži neklājas. Negribu ticēt, ka šoreiz vaina būs meklējama tavā neprašānā.

Grauz a. Šis jautājums tevi tomēr drusciņ interesē?

Kārlis. Jāatzīstas — es tur daudz nekā nesaprotu. Summas, kuras tu man izsniedzi, bij tik niecīgas, ka neturēju par vajadzīgu izpētīt, kur tu viņas ņem.

Grauz a. Var notikt, ka tev turpmāk viņas būs pašam jānopelna.

Kārlis. Tas būtu ļoti savāds stāvoklis: es tiešām nezinu, kā to dara.

Grauz a. Šim stāvoklim tu ar saviem diezgan neko-
rektajiem jokiem tad vairs netiksi pāri. Man tev atklāti jāsaka, ka es no grūtībām varu izkulties vienīgi tad, ja dabūnu koncesiju.

Kārlis. Par tavu koncesiju tagad visi runā. Bet lielais vairums pārlicināti, ka tu viņu nedabūšot.

Grauz a. Šim jautājumam vajaga visā drīzumā izšķirties.

Kārlis. Ja tas no manis atkarātos, tad viņš izšķirtos stundas laikā un, protams, tev labvēlīgi.

Grauz a. No tevis tas gan neatkarājas, bet tu vari nākt man palīgā.

Kārlis. Nododu sevi tavā rīcībā.

Grauz a. Mīlais Kārli, tava vaļīgā izturēšanās mani vairs sevišķi neuztrauc. Es zinu, ka tu tomēr esi labs un

gudrs zēns — tu esi diplomāts, bet tu tikai slēpies aiz šīs ārišķīgās bravūras.

K ā r l i s. Pateicos.

G r a u z a. Es tagad izlūgtos no tevis vienu acumirkli nopietnības. Tu vari man šī svarīgā jautājuma labvēlīgā izšķiršanā daudz līdzēt. Tu un Rita. Vispirms jau ar to, ka jūs abi izbeidzat šo izaicinošo toni pret jūsu pamāti. Tev personiski tas grūti nenāktos, un tu vari iespaidot arī savu māsu.

K ā r l i s. Iespējams tas ir, bet kāds tam sakars ar tavu koncesiju?

G r a u z a. Tam liels sakars. Manas koncesijas liktenis atkarājas tagad no ministra Lūzuma. Man jāmēģina viņam tuvoties un viņu iespaidot. Gribu nākošās dienās sarīkot viesības un uzlūgt arī ministru Lūzumu ar kundzi. Es Lūzumu maz pazīstu. Mums nu visiem kopā jāpanāk tas, lai Lūzums uz mūsu viesībām ierastos.

K ā r l i s. To mēs izdarīsim.

G r a u z a. Ja tas mums izdosies, tad tanī vakarā mums visiem vienprātīgi jācenšas ministri iespaidot.

K ā r l i s. Es varu uzņemties ļoti svarīgu atsevišķu uzdevumu. Lūdzu, neuzskati to tikai par joku. Es sagatavošu ministra kundzi.

G r a u z a (*pikts*). Ja tu tik nopietnās lietās gribi vēl jokus dzīt, tad man ar tevi nav vairs ko runāt. (*Novērsās.*)

K ā r l i s. Nē, nopietni. Tu taču arī esi drusciņ diplomāts. Vai tu nezini, cik liels iespaids sievietei, respektīvi, paša sievai?

G r a u z a. Ceru, ka tu būsi mani sapratis.

K ā r l i s. Tas ir pilnīgi reāls priekšlikums, kā to lai nesaprot?

G r a u z a. Es gribu Lūzumu līdz ieinteresēt, bet viņš vēl ļoti bailīgs un nepiedzīvojis.

K ā r l i s. Ja tavā projektā slēpjas kaut mazākās reā-

lās iespējamības pazīmes, tad mēs viņu izvedīsim un taisni šādā ceļā.

Nina nāk atpakaļ.

Nina. Bet, kungī, cik šausmīgi jūs te esat piesmēķējuši! Drīz ieradīsies manas dāmas. Kā lai es tik ātri istabu izvēdinu?! (*Iet pie logiem un grib viņus atvērt vaļā.*)

Kārlis. Mamma kundze, es nesmēķēju tik sliktus papirosus, ka mums viņu dēļ būtu jākaunas. Jūs gribat logus atvērt? (*Steidzas pie logiem.*) Tad atļaujiet, ka es jums palīdzu. (*Atver logus.*)

Nina (*neticīgi uzskata viņu*). Pateicos. Ko es redzu: jūs varat pat galants būt!

Kārlis (*vēl arvienu pie loga*). Pret jums — arvienu.

Nina. No kura laika tad šādas pārgrozības?

Kārlis. No šī brīža uz nenoteiktu laiku.

Nina. Kā tas izskaidrojams?

Kārlis. Topu vecāks un prātīgāks.

Nina. Beidzot.

Kārlis (*galanti piesit papēžus*). Mamma kundze, vai es varu būt jums vēl noderīgs?

Nina. Kaut gan es vēl lāgā neticu, vai jūs atkal tikai neniekojaties, bet man jāatzīst, ka tāds jūs man tomēr patīkat labāk.

Kārlis. Pateicos.

Nina. Tā es jums gandrīz varētu atļaut izdzert ar mums kopā tasīti kafejas.

Kārlis. Pateicos. Būšu visu laiku mājās. (*Aiziet.*)

Nina (*kad Kārlis aizgājis*). Tavs dēls, kā rādās, tagad izvēlējies citu veidu, lai mani ķircinātu.

Grāzā. Nē, tā tas nav. Mums pašlaik bija nopietna saruna. Esmu pārliecināts, ka viņš turpmāk grozīs savu izturēšanos pret tevi.

Nina. Cerēsim, ka tur kas iznāks. Vai tu paliksi mājās? Tūliņ ieradīsies manas dāmas uz kafeju.

G r a u z a. Es palikšu gan mājās, bet vai tev mana klātbūtne pie kafejas būtu vēlama? Esmu tāds pasmags kavalieris.

Ņ i n a. Tev vajadzēs ar dāmām vismaz apsveicināties. Šodien būs pie mums pirmo reizi ministra Lūzuma kundze.

G r a u z a (*ļoti pārsteigts*). Ministra Lūzuma kundze? Vai tu viņu pazīsti?

Ņ i n a. Iepazinos ar viņu pēdējā labdarības izrīkojumā. Tur mēs kopā darbojamies dāmu komitejā. Un, tā kā Lūzumi noņēmuši vasarnīcu mums tuvumā, tad uzlūdzu kundzi pie sevis. Viņa atnāks kopā ar Dr. Celma jaunkundzi.

G r a u z a. Ministra Lūzuma kundze! Tas gan ļoti patīkami! Vai tu pazīsti arī pašu ministru?

Ņ i n a (*drusciņ apjukusi*). Lūzuma kungu? ... Jā, pazīstu viņu... tas ir... mēs bijām senāk kādreiz pazīstami... Pēdējā laikā man nav gadījies viņu satikt.

G r a u z a. Tas jau ļoti patīkami! Taisni ar Lūzumu man darīšanas mūsu koncesijas lietā. Taisni ar viņu.

Ņ i n a (*uzbudināta*). Es tevi gan ļoti lūgtu: neaizkustini pie mums mājās šādas veikalnieciskas lietas! Tas būtu man ļoti nepatīkami, ja Lūzuma kundzei rastos iespajds, itin kā es esmu viņu uzaicinājuse pie sevis tikai tādēļ, lai tu varētu izrunāties par savām koncesijām.

G r a u z a. Man šī koncesija jādabūn.

Ņ i n a. Tas jau var būt, tikai neiepin mani un manus viesus šinī lietā. To tu nokārto ministrijā.

G r a u z a. Ko labprāt nedod svešam, to var dot labam draugam. Mums ar Lūzumiem jāiepazīstas tuvāk. Lai tu labāk saprastu, tad man tev jāsaka, ka esmu pašlaik spaidīgos naudas apstākļos. Tikai koncesija var mani glābt.

Ņ i n a (*pārsteigta*). Tu esi spaidīgos naudas apstākļos?! Tas mani pārsteidz!

G r a u z a. Te mēs visi esam ieinteresēti. Tu taču, piemēram, negribēsi zaudēt šo skaisto vasarnīcu?

Ņ i n a. Lūdzu, nerunā muļķīgi!

G r a u z a. Jums visiem jānāk palīgā briesmas novērst.

Ņ i n a. Ko es še varu līdzēt?

G r a u z a. Šādās lietās ļoti daudz var līdzēt sieviete... Man jāpanāk Lūzuma piekrišana koncesijas izdošanai.

Ņ i n a (*vēl vairāk uzbudināta*). Es lūdzu mani tur neieņemaisīt!

G r a u z a. Atļauj. Mums jāriko viesības un jāuzlūdz arī ministrs Lūzums ar kundzi.

Ņ i n a. Uz tādām kombinācijām es neieiešu!

G r a u z a. Neuzbudinies par velti. Šīs viesības mēs rīkosim. Un mēs ļoti labi varam uzlūgt arī Lūzumu, kur tu viņu jau pazīsti, viņš mūsu kaimiņš, un kundze jau šodien būs pie mums. Mūsu mājā taču ir jau bijuši daudzi ministri.

Ņ i n a. Neieņemaisi privāto dzīvi savos veikalos!

G r a u z a. Ne jau es Lūzumam tūliņ došu koncesiju parakstīt. Es jau cita nekā negribu, kā tikai ar Lūzumu tuvāk iepazīties un diplomātiski sagatavot ceļu manai koncesijai. Šādas «kombinācijas» ir pavisam parasta lieta. Tu kā prātīga sieviete varētu še man daudz palīdzēt.

Ņ i n a (*tuvu asarām*). Andrej, neprasi no manis to!

G r a u z a. Esi mierīga! Es no savas sievas neprasišu nekā tāda, ko viņa nedrīkstētu darīt un kas viņu varētu pazemināt! Man pietiks, ja tu pratīsi Lūzumam padarīt mūsu māju patīkamu un interesantu. Tas ir viss. Es pats ļoti labi zināšu savas robežas. (*Dārzā dzirdamas balsis.*)

Ņ i n a (*loga tuvumā*). Tur nāk jau manas dāmas. Kā liekas, Lūzuma kundze un Dr. Celma jaunkundze.

G r a u z a. Es ar dāmām apsveicināšos vēlāk.

Prom ēdamistabā. **Ņ i n a** iet dāmām antrejā pretim. Ienāk **L ū z u m a** kundze un **D r. C e l m a** jaunkundze. Viņām seko **K ā r l i s**.

K ā r l i s (*ļoti galanti*). Manas dāmas, mana mammas kundze jūs ar nepacietību gaida. (*Apsveicināšanās*.) Man bija tā laime kā pirmam apsveikt dāmas dārzā.

Ņ i n a. Mans padēls gan laikam būs ar nolūku uz šo izdevību gaidījis.

K ā r l i s. Bet, mammas kundze, jūs piespiežat mani nosarkt!

L ū z u m a kundze. Cik pie jums šie skaisti, kundze!

D r. C e l m a jaunkundze. Dārzs ir ierīkots pēc Grauzes kundzes pašas plāna.

K ā r l i s. Jūs nevarat iedomāties, manas dāmas, cik ļoti mana mammas kundze nodarbināja mani pie rakšanas darbiem dārzā.

Ņ i n a. Lielas sekmes un uzcītību jūs neuzrādījāt.

K ā r l i s. Es lūdzu! Tie jau arī bija mani — kā topoša inženiera — pirmie praktiskie darbi.

L ū z u m a kundze. Šie tiešām skaisti. (*Kārlim*.) Jūs studējat par inženieri, Grauzes kungs?

K ā r l i s. Jā gan, cienījamā kundze, cik daudz man mana veselība to atļauj.

D r. C e l m a jaunkundze. Jūs arvienu vēl studējat, Grauzas kungs? Ja nemaldos, mēs apmēram vienā laikā iesākām studēt, un es praktizēju kā ārste jau dažu labu gadu.

K ā r l i s. Tad gan, doktor, ārstniecība nebūs tik komplikēts priekšmets kā inženieru zinības.

D r. C e l m a jaunkundze (*smiedamās*). Tas gan varētu būt. Par to man grūti spriest.

Ņ i n a (*Lūzuma kundzei*). Mans padēls ļoti dzīvespriecīgs cilvēks, kundze.

L ū z u m a kundze. Jā, ļoti. (*Kārlim*.) Sakāt, Grau-

zes kungs, — jūs esat vēl tik jauns un ziedošs, — kur jūs esat sabojājis savu veselību?

K ā r l i s. Kara laikā, cienījamā kundze. Jūs jau varat iedomāties visas kara laika grūtības! Dienēju pulka štābā par vecāko rakstvedi. Reiz bij atstājuši logu vaļā, un es dabūju pamatīgu caurvēju. No tā laika man šad un tad kreisajā rokā tāds mazs reimatisms.

L ū z u m a k u n d z e. Jā, tāds reimatisms ir ļoti nepatīkams.

K ā r l i s. Bet viņš dzīvību neapdraud.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Un ir ļoti labs kā iemesls studiju nebeigšanai.

K ā r l i s. Būtu jāgriežas pie jums, doktor. Varbūt jūs varētu man ieteikt kādu labu līdzekli.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Mana specialitāte — sieviešu slimības. Un bez tam — pret slinkumu tā kā tā nav vēl zāles atrastas. (*Visi smejas.*)

K ā r l i s. Bet doktor! Jūs nostādāt mani ļoti neveiklā stāvoklī! Ja es studijas tik ātri nebeidzu, tad tas nav slinkums, bet tur vainojamās galvenām kārtām mana temperamenta savādības. (*Izvelk portsigāru un piedāvā Lūzuma kundzei papirosu.*) Lūdzu.

L ū z u m a k u n d z e. Pateicos, es nesmēķēju.

Ņ i n a. Bet, padēla kungs, kā jūs nu varat būt tik ne-taktisks un piedāvāt dāmai papirosu!

K ā r l i s. Mamma kundze, šis aizspriedums jau ir pārvarēts vismaz desmit gadus atpakaļ. (*Piedāvā papirosu Dr. Celma jaunkundzei.*) Lūdzu. Samoštopskije un no ļoti labas tabakas.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Pateicos, jūs varēsāt man vēlāk piedāvāt.

K ā r l i s. Labprāt. (*Aizpīpo pats.*)

Ņ i n a. Lūdzu, manas dāmas, uz kafeju.

D ā m a s. Pateicamies.

K ā r l i s. Vienu acumirkli, manas dāmas! Es gribēju

Lūzuma kundzei vispirms parādīt debešķīgu skatu caur logu uz mūsu skaisto puķu kombināciju. (*Rāda uz logu.*)
Lūdzu, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze (*tuvojas logam*). Ļoti laipni.
Kārlis (*rāda ar roku caur logu*). Griežu jūsu vē-
rību uz šo brīnišķīgo krāsu bagātību. Kā glezna — vai
ne tā?

Lūzuma kundze. Tiešām ļoti jauki! Es no savas
vasarnīcas guļamistabas loga pastāvīgi apbrīnoju jūsu
skaistās puķes.

Kārlis. Es zinu, jūs dzīvojat mums pretim.

Lūzuma kundze. Ak, to jūs zināt?

Kārlis. Jā. Es atkal no savas istabas loga pastā-
vīgi apbrīnoju jūs, Lūzuma kundze... (*Skūpstā viņai
roku.*)

Lūzuma kundze (*drusciņ pārsteigta un arī glai-
mota*). Bet Grauzas kungs! Vai tad drīkst novērot dāmu
viņas guļamistabā!

Kārlis. Cienījamā kundze, es teicu, ka es jūs ap-
brīnoju! Es katru rītu stāvu pie sava loga un gaidu, kad
jūs baltā, vaļīgā kleitā iznāksat no savas guļamistabas
uz terases. Man dažu labu reizi vajaga ilgi gaidīt.

Lūzuma kundze (*smiedamās*). Ar to jūs gan
gribat teikt, ka es ilgi guļu?

Kārlis. Esmu ļoti pacietīgs. Protams, jūs tam ne-
piegriezāt nekādu vērību, ka tur otrā pusē pie loga stāv
viens skumjš jauneklis...

Lūzuma kundze. Esmu jūs redzējusi... bet mēs
nebijām pazīstami...

Kārlis (*naivi, skumji*). Nē, nē, atzīstaties, kundze,
jūs redzējāt tikai mūsu puķes.

Lūzuma kundze. Grauzas kungs!...

Ņina un Dr. Celma jaunkundze pa to laiku jau iegājušas ēdamistabā;
kad pārējie kavējas, Ņina nāk atpakaļ.

Ņ i n a. Bet neaizkavējat taču Lūzuma kundzi! Kafeja atdziest.

K ā r l i s. Atvainojos. (*Rāda uz ēdamistabu.*) Lūdzu, Lūzuma kundze.

L ū z u m a k u n d z e. Pateicos. (*Smiedamās Ņinai.*) Jums ļoti interesants padēls! (*Iet uz ēdamistabu.*)

Ņ i n a (*atgriežas vēl atpakaļ, Kārlim*). Un jūs gan varētu uzmeklēt papu un palūgt arī viņu uz kafeju.

K ā r l i s. Ar lielāko prieku, mamma kundze. (*Dāmas iet.*) Uz redzēšanos, manas dāmas. (*Dāmas aiziet ēdamistabā. Kārlis paliek atpakaļ. Aizpīpo papirosu, tad iet uz antreja durvīm. No antreja viņam pretim nāk Grauza, kurš tur jau kādu laiciņu sarunā noklausījies.*) Dāmas tevi gaida.

G r a u z a (*uzbudināts*). Kārli, ko tu atkal dari!

K ā r l i s (*mierīgi*). Es esmu stājies pie sava uzdevuma izpildīšanas.

G r a u z a. Tu visu galīgi sabojāsi! Vai tu esi prātu zaudējis?!

K ā r l i s. Viss ir jau kārtībā. Tev vairs nav sevišķi jāpūlas. Tu savu koncesiju dabūsi.

G r a u z a *uzskata Kārli pusdusmīgi, pusneticīgi.*

Priekšgars.

OTRAIS CĒLIENS

Pirmā cēliena dekorācija.

Istaba svinīgi uzkopta.

Dažas dienas vēlāk. Viesības Grauzas vasarnīcā. Vakars. Priekškarā pacēloties, viesi ēdamistabā ceļas no vakariņu galda un izklīst — citi iziet dārzā, bet lielākā daļa ieiet tālākās istabās. Tur sāk klavieres spēlēt un dejot.

Uz skatuves paliek bankas direktors Valdemārs Lūrs, redaktors Atis Pārstrauts, sabiedriskā darbiniece Tonija Vilciņa kundze un deputāts Jānis Tauriņš.

Vilciņa kundze. Tā tiešām vēl tāda mežonīga paraša: cilvēki sēd trīs stundas pie galda un visu laiku ēd un dzer. Liekas, ka viņi gribētu paēst par veselu nedēļu uz priekšu.

Tauriņš. Jā, tādos svinību gadījumos var daudz vairāk ieēst, kā parasti. Pie spēcīgas ikdienišķas maltītes cilvēks patērē apmēram vienu litru jeb 800 gramu dažādu šķidru un kompaktu barības vielu. Šādās reizēs porciju vajadzēs vismaz dubultot.

Vilciņa kundze. Tam visam pieskaitāt vēl klāt dažādos dzērienus.

Tauriņš. Kvantums tad būs ļoti liels.

Vilciņa kundze. Tīri jābrīnās, ka mūsu nabaga organisms spēj visu to uzņemt.

Tauriņš. Kā to gan lai izskaidro?

Pārstrauts. Kungi, izskaidrojums ļoti vienkāršs: zem alkohola iespaida cilvēks top ne tikvien garīgi uzņēmīgāks, bet arī fiziski izturīgāks. Es gribētu gandrīz apgalvot, ka alkohols izsauc pat zināmā mērā mūsu orgānu paplašināšanos.

L ū r s. Kungi, izskaidrojums ir vēl vienkāršāks: ja ēdieni un dzērieni nekā nemaksā, tad katrs cenšas patērēt tik daudz, cik vien iespējams. Tas nu reiz tā cilvēka dabā. (*Visi smejas.*)

Vilciņa kundze. Jūs esat briesmīgs materiālists, Lūra kungs.

Pārstrauts. Kā jau bankas direktors. (*Jautri.*)

Tauriņš. Lai nu būtu kā būdams, bet tas nu gan man jākonstatē: mēs ēdam un dzeram par daudz.

Vilciņa kundze. Pēc tik smagas maltītes derētu drusciņ pastaigāties pa dārzu.

Tauriņš. Es jūs pavadišu, Vilciņa kundze.

Vilciņa kundze. Pateicos, deputāta kungs. (*Abi sarunādamies iziet dārzā.*)

Pārstrauts. Tas Grauzā prot viesības rīkot. (*Abi aizpīpo papirosus.*)

L ū r s. Jā, redaktora kungs, viņš grib ar troksni un šķiru aiziet bojā.

Pārstrauts. Vai tad ir jau tik slikti? Pilsētā gan dažādi runā.

L ū r s. Labi nav. Mēs jau noštopējam kredītu.

Pārstrauts. Bet Grauzā taču ļoti veikls tirgotājs.

L ū r s. Bez šaubām! Viņš bij daudz sasniedzis. Bet atkal mūžīgā latviešu nelaime: sāka cirst pāri par šņori.

Pārstrauts. Kā dzird, tad viņam tomēr lieli plāni nākotnē.

L ū r s. Tā koncesija? Uz to jau viņš tagad būvē visu. Bet tur nekas neiznāks. Tik traka ministra nevaru iedomāties, kurš šādu koncesiju izdotu.

Pārstrauts. Varbūt Lūzums izdos, ja viņu līdzleinteresēs.

L ū r s. Tā jau būtu pašslepkavība.

Pārstrauts. Tīri labi var izdarīt politisku pašslepkavību, ja iznāk veikals. Ne par velti Lūzums šodien leradies uz svinībām.

L ū r s. Grauza prot savu «šefti».

P ā r s t r a u t s. Viņš indirekti griezās pie mūsu avi-
zes, lai mēs koncesiju aizstāvam.

L ū r s. Vai kārtīga avīze to drīkst?

P ā r s t r a u t s. To laikam nevarēs. Vislabākā gadī-
jumā mēs varam visu to lietu noklusēt.

Jautrība. Caur ēdamistabu nāk Grauza un Dr. Celma jaun-
kundze.

G r a u z a. Doktora jaunkundze, še vēl divi braši
jaunekļi stāv bez darba.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Kungi, jums jānāk
dejot.

L ū r s. Neprotu, doktor.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Jūs gan esat ultramo-
derna kungs.

L ū r s. Esmu tomēr jau pierakstījies uz dejas kursu.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Tad jūsu atklātā uz-
stāšanās nav sagaidāma pirms trim mēnešiem.

L ū r s. Apmēram tā.

D r. C e l m a j a u n k u n d z e. Tik ilgi es nevaru gai-
dīt. Nākat jūs, redaktora kungs.

P ā r s t r a u t s. Pateicos, doktora jaunkundze. (*Abi
aiziet.*)

L ū r s (*Grauzam*). Labi, ka es tevi satieku. Mīlais
Grauza, man ļoti jāatvainojas, ka šoreiz nevarēju dabūt
cauri tavus vekselus.

G r a u z a. Jā, jūs sākat mani šikanēt.

L ū r s. Nē, nē, liels naudas bads.

G r a u z a. Ak, nestāsti niekus!

L ū r s. Nujā, vaļsirdīgi atzīstoties — direkcijā ir ra-
dušies pret tevi aizspriedumi... Es, protams, tevi aiz-
stāvēju, bet ko es viens varu izdarīt?

G r a u z a. Aizspriedumi?! Kāds viņiem pamats? Bet
ko jūs teiksat, kad man būs koncesija rokā?

L ū r s. Tad — he-he — mēs visi priecāsimies.

G r a u z a. Man viņa būs, brālīt!

L ū r s. Jauki!

G r a u z a. Ļoti neizdevīgā brīdī jūs man gribat radīt grūtības.

L ū r s. Nepārproti! Tā tas nebija domāts. Varbūt es turpmāk varēšu atkal...

G r a u z a. Tik viegli mani nesatricinās! (*Omulīgi.*) Bet lai nu tas paliek. Iesim un iedzersim tasi kafijas.

L ū r s. Pateicos. To mēs varam izdarīt. (*Abi aiziet. No dārza nāk atpakaļ Vilciņa kundze un Tauriņš.*)

Vilciņa kundze. Ārā tomēr drusciņ vēss.

Tauriņš. Nakts vēsums. Būtu jāiet apskatīties, kā viņa pusē dejo.

Vilciņa kundze. Es maz dejoju. Mani vairāk interesē tas, kā mūsu dāmas koķetē.

Tauriņš. Šinī ziņā pašas mājas dāmas izcilus vietā. Grauzas kundze nemīl nekad aiz muguras stāvēt.

Vilciņa kundze. Jā, viņa visur spraužas priekšā, dažreiz pat stipri uzbāzīgi.

Tauriņš. Šodien ministrs Lūzums — trumpis.

Vilciņa kundze. Nujā, jauna parādība — un tad arī vēl mazs aprēķins.

Tauriņš. To mēs zinām!

No dārza nāk Kārlis un Lūzuma kundze.

Kārlis (*ierauga abus*). Ak, ļoti atvainojos! Mēs šegān laikam traucējam?

Vilciņa kundze. Lūdzu, lūdzu. (*Paasi.*) Še nav nekā ko iztraucēt! Ar lielāko prieku mēs atdodam jums savu vietu un ejam dejojot. Lūdzu, Tauriņa kungs. (*Abi aiziet.*)

Kārlis. Vilciņa kundze kā arvienu briesmīga īgnuma pilna.

L ū z u m a k u n d z e. Tas bija vērsts pret mani. Mēs esam jau sen pazīstamas. Bet Vilciņa kundze bija nezin kādēļ iedomājusies, ka man taisni tagad vajadzētu viņu pirmai sveicināt.

K ā r l i s. Cienījamā kundze, ir taču ļoti vienkārša lieta šādas pazīšanās likvidēt.

L ū z u m a k u n d z e. Bez šaubām!

K ā r l i s. Bet jūs to nevarat izdarīt. Aiz lielas labsirdības jūs paciešat pat netaktisku izturēšanos.

L ū z u m a k u n d z e. O, nē, Grauzas kungs, labsirdīga es esmu tikai līdz zināmai robežai, bet tad es varu arī būt ļoti asa un dusmīga.

K ā r l i s. Pat dusmīga?

L ū z u m a k u n d z e. Jā, arī dusmīga.

K ā r l i s. Nē, nē! Šīs jūsu — ja nemaldos — (*skatās acīs*) zili pelēkās acis var gan mest zibeņus — un tie būs katram vīrietim bīstami —, bet viņi nebūs dusmu zibeņi.

L ū z u m a k u n d z e (*glaimota*). Grauzas kungs!

K ā r l i s. Cienījamā kundze, es pazīstu cilvēkus.

L ū z u m a k u n d z e. To katrs saka.

K ā r l i s. Es jums to tūliņ pierādīšu. Piemēram, es varu noteikti apgalvot, ka jums ir viena ļoti spēcīgi atīstīta īpašība.

L ū z u m a k u n d z e. Un tā būtu?

K ā r l i s. Jūs esat greizsirdīga.

L ū z u m a k u n d z e. Grauzas kungs!

K ā r l i s. Bet tas nav nekas ļauns. Greizsirdīgi jau mēs esam tikai pret tiem cilvēkiem, kurus patiesi mīlam.

L ū z u m a k u n d z e. Tā nu gan iznāk.

K ā r l i s. Es pats esmu ārkārtīgi greizsirdīgs! Ja es reiz mīlēšu kādu sievieti un viņa būs man neuzticīga — kaut vai tik ar saviem skatiem —, tad es šo sievieti nožņaugšu savos apkampienos un nošaušu...

Lūzuma kundze. O, nerunājat tik šausmīgi, Grauzas kungs! Man no jums bail.

Kārlis. Turu par savu godīga cilvēka pienākumu katru sievieti jau iepriekš brīdināt.

Lūzuma kundze. Ar jums satikties ir bīstami.

Kārlis. Tas nemaz nav bīstami, cienījamā kundze. (*Skūpstā roku.*) Mīlošas sievietes rokās es varētu būt tik maigs kā higroskopiskas vates piciņš.

Lūzuma kundze. Bet šis salīdzinājums, Grauzas kungs!

Kārlis. O, es pazīstu arī pats sevi. (*Skatās pētoši viņā.*) Vai atļausat man tālāk jūs raksturot?

Lūzuma kundze (*apjukusi*). Lūdzu, ja jūs to varat izdarīt saudzīgi.

Kārlis. Es būšu atklāts un patiess. Jums katrs vīrietis no sākuma ir tikai vēl neizveidota masa...

Lūzuma kundze. Grauzas kungs!

Kārlis. ... no kuras jūs ļoti delikāti protat izveidot to, kas jums ir vajadzīgs. Jums ir ļoti stipra gribas spēja.

Lūzuma kundze. Jā, es nemīlu, ka manu gribu neizpilda, tomēr es neesmu untumaina.

Kārlis (*visu laiku viņu uzmanīgi fiksēdams*). Tas nē, bet jums pieder vadošā loma jūsu laulības dzīvē.

Lūzuma kundze. Kā to nu ņem, Grauzas kungs.

Kārlis. Es saprotu, cienījamā kundze, jūs negribat atzīties. (*Atkal pēta viņu.*) Jūs ar savu psiholoģisko un morālisko pārākumu labvēlīgi iespaidojat savu vīru arī viņa politiskās gaitās un viņa augstā amata pienākumos.

Lūzuma kundze. Taisnība, mans vīrs arvien labprāt uzklausa manu padomu.

Kārlis. Cienījamā kundze, es iešu vēl tālāk savos apgalvojumos un teikšu (*pēc īsas pauzes ar sevišķu uzsvāri*). Ministrs esat jūs un ne jūsu vīrs!

Lūzuma kundze. Grauzas kungs!

Kārlis (*vēl brīdi noskatās viņā, tad lēni un svarīgi*). Ja nu kāds še vispār ir bīstams, tad tā esat jūs — cienījamā kundze... (*Skūpstā roku.*)

Sai brīdī caur antreju nāk ministrs Lūzums un Rita.

Rita (*velk Lūzumu pie rokas*). Lūdzu, nākat tikai še iekšā. Es jums tūliņ ierādīšu tos soļus, un pēc desmit minūtēm jūs būsat pirmklasīgs dejojājs. (*Ierauga abus un atlaiž Lūzuma rokas vaļā.*) Ai, atvainojat!

Kārlis. Mēs ļoti lūdzam. Jūs varat savu mēģinājumu netraucēti noturēt, mēs ar Lūzuma kundzi tagad iesim dejojot.

Lūzuma kundze (*uzskata Lūzumu ar iznīcinošu skatu, tikko savaldās.*) Pateicos, Grauzas kungs, es gan tagad nedejošu.

Kārlis. Bet, cienījamā kundze, jūs taču man to apsolījāt!

Lūzuma kundze (*nezina, ko darīt*). Jā, es jau nu gan jums apsolīju...

Kārlis. Tad lūdzu, cienījamā kundze. (*Nem Lūzuma kundzi zem rokas un ved uz antreja durvīm, Lūzuma kundze nepretojas, bet iet nelabprāt.*)

Lūzuma kundze (*Lūzumam ģarām iedama*). Emīl, mēs drīz iesim mājās!

Lūzums. Klausos, mammucīt.

Kārlis ar Lūzuma kundzi aiziet caur antreju.

Rita (*noskatās viņiem pakaļ; kad tie aizgājuši — Lūzumam*). Vispirms jūs varat apsēsties un atpūsties.

Lūzums (*apsēžas*). Pateicos, jaunkundz.

Rita. Jūs varat arī uzsmēķēt.

Lūzums. Pateicos, jaunkundz. (*Izņem portsigāru un vispirms piedāvā Ritai.*)

Rita. Merci. Es nesmēķēju. Bet papirosu dūmi man nav nepatīkami.

L ū z u m s. Pateicos, jaunkundze. (*Aizsmēķē papirosu.*)

R ī t a. Jūs ļoti baidāties no savas kundzes?

L ū z u m s. Nē, es sevišķi nebaidos, bet es esmu pret dāmām ļoti uzmanīgs.

R ī t a. Vai jūsu kundze greizsirdīga?

L ū z u m s. Līdz šim vēl neesmu devis iemesla.

R ī t a. Greizsirdīgas sievas arvien pašas atradīs iemeslus.

L ū z u m s. Bet, jaunkundz, mīlestības brīvo lidojumu taču greizsirdība nevar aizkavēt.

R ī t a. Ja jūsu kundze jūs kādreiz, teiksim, traucētu šinī lidojumā, vai jūs šķirtos no viņas?

L ū z u m s. Jaunkundz, jūs eksaminējat pārāk stingri un uzdodat jautājumus, uz kuriem man grūti atbildēt.

R ī t a. Tad neatbildat. Es redzu, jums šinīs jautājumos vēl ļoti neskaidri uzskati. Bet sakāt — vai jums patīk tādi sievieši kā es?

L ū z u m s. Esmu apburts.

R ī t a. Neglaimojat. Vai jūs spēlējat tenisu?

L ū z u m s. Neesmu vēl iemācījies, bet...

R ī t a. Vai jūs vēlaties iemācīties?

L ū z u m s. Labprāt, bet tikai jūsu vadībā.

R ī t a. Labi. Tad lūdzu ierasties rīt taisni pulksten 4 pēc pusdienas mūsu tenisa laukumā.

L ū z u m s. E... klausos, jaunkundz.

R ī t a. Vai jūs esat tas ministrs, no kura manam tēvam jādabūn kaut kāda koncesija?

L ū z u m s. E... cienījamā jaunkundze, man e... ļoti neveikli šodien runāt ar jums, tā sakot, par veikala darišanām...

R ī t a. Tad jūs tas esat. Tas man nav visai patīkami.

L ū z u m s. Žēl.

R ī t a. Mani ļoti maz šī lieta interesē, bet es tikai gribētu zināt, ko jūs par to sakāt?

L ū z u m s. Šī lieta neatrod piekrišanu valdības un parlamenta aprindās...

R i t a. Ar to mana ziņkārība ir apmierināta. Nerunāsim vairs par to. Man grūti iedziļināties praktiskos jautājumos. Man no jums nekādas koncesijas nav vajadzīgas.

L ū z u m s (*grib jokot*). Es gan ļoti labprāt izdodu koncesijas jaunām dāmām.

R i t a. Jūs gribat radīt tādu iespaidu, itin ka jūs būtu jaunām dāmām ļoti bīstams?

L ū z u m s. Atvainojos! Jūs mani pārprotat.

R i t a. Vienalga. Es no jums tomēr nebaidos, ministra kungs.

L ū z u m s. Es no jums gan, cienījamā jaunkundze.

R i t a. Lūdzu, veseli baudījuši. Precēts cilvēks priekš manis — absolūta nulle!

L ū z u m s. Jaunkundz, jūs esat nežēlīga! Kā es varētu savu reputāciju uzlabot?

R i t a. Tas ļoti grūti, pat neiespējami. Bet mēs gan savas reputācijas pavisam samaitāsim, ja šē vēl ilgāk uzskavēsimies divatā. Iesim labāk dejojot.

Paķer Lūzumu zem rokas un aiziet ar viņu caur ēdamistabu. Pēc brīža no antrejas nāk Lūzuma kundze un Kārlis.

K ā r l i s. Bet, cienījamā kundze, kas jums kait? Lūdzu, apsēžaties. (*Ved viņu un nosēdina uz krēsla.*)

L ū z u m a k u n d z e. Pateicos. Man nekas nekait, tikai dejojot drusciņ apreiba galva... Lūdzu, ejat un uzmeklējat manu vīru. Pasakāt viņam, ka es gribu iet uz māju.

K ā r l i s. Bet tik piepeši! Kāda iemesla dēļ, cienījamā kundze?

L ū z u m a k u n d z e. Esmu noguruse.

K ā r l i s. Es tūliņ izpildīšu jūsu vēlēšanos, bet vispirms apmierināties.

L ū z u m a k u n d z e. Es it nemaz neesmu uztraukta.

Kārlis. Vai es būtu jūs kaut kā apvainojis? (*Nosēžas viņai blakus.*)

Lūzuma kundze (*uzskata Kārli mīli*). Jūs? Nē, Grauzas kungs! (*Glauda viņam galvu.*) Jūs esat ļoti mīļš un labs.

Kārlis (*satver viņas roku un skūpstā*). Pateicos, cienījamā kundze. Jau sen, sen neviens cilvēks nav mani tā paglaudis. Jūs nezināt, cik grūts ir bāriņu liktenis! Māte mums miruse, tēvs gan vēl dzīvs, bet viņš ir manas pamātes varā.

Lūzuma kundze (*nožēlodama*). Nabadziņš! Vai jūsu pamāte pret jums izturas slikti?

Kārlis. Nē, nē, to es nevaru teikt! Viņa nav slikta, bet pamāte tomēr paliek pamāte. Neviens, pat vislabākais cilvēks nevar atsvērt mātes glāstu! Mans tēvs jau mūs ļoti mīl, bet starp viņu un mums, bērniem, tomēr ir nostājusies pamāte, kurai uz tēvu liels iespaids.

Lūzuma kundze. Es jūs ļoti labi saprotu, Grauzas kungs.

Kārlis. Pateicos, cienījamā kundze. Tas gan brīnišķīgi, cik lieliski mēs saprotamies! Tā ļoti reta parādība, ka divi cilvēki tik īsā laikā var viens ar otru nodibināt tik ciešu kontaktu. Redzat, es, cienījamā kundze, arī jūs pašlaik ļoti labi saprotu. Es zinu, kādi ir jūsu uzbudinājuma iemesli.

Lūzuma kundze (*negrib par to runāt*). Nebij jau nekas, Grauzas kungs.

Kārlis. Es biju pret jums vaļsirdīgs, cienījamā kundze, jūs varat tāda būt arī pret mani. Es zinu — jums nepatīk, ka jūsu vīrs visu vakaru bija kopā ar manu māsu.

Lūzuma kundze. Man jāatzīstas, jums taisnība, bet tikai nedomājat, ka es biju greizsirdīga.

Kārlis. Par greizsirdību runāt būtu šoreiz nevietā.

Jūs tikai baidāties, ka tas varētu citiem viesiem izlikties mazliet uzkrītoši . . .

L ū z u m a k u n d z e. Pareizi, Grauzas kungs.

K ā r l i s. Un es pilnīgi piekrītu jums: tas bija druscīņ uzkrītoši. Protams, es jau negribu domāt nekā ļauna . . .

L ū z u m a k u n d z e. Es arī nekā ļauna nedomāju, bet mans vīrs ieņem tādu stāvokli . . . viņam ļoti jāuzmanas . . .

K ā r l i s. Itin pareizi, bet es gan šoreiz mazāk baidījos par jūsu vīra kungu kā par savu māsu. Man jums vaļsirdīgi jāatzīstas, ka viņai tāda paviegla daba — viņa druscīņ tāda aušīga un ātri padodas iespaidam —, būtu ļoti nepatīkami, ja mana māsa sāktu beidzot kaut ko iedomāties!

L ū z u m a k u n d z e. Tas jānovērš pie laika.

K ā r l i s. Vai jūs, cienījamā kundze, gribētu ar savu vīru runāt par šo lietu?

L ū z u m a k u n d z e. Man viņš jābrīdina.

K ā r l i s. Man tad gan būtu liels lūgums: kad jūs nu runāsat ar savu vīru, tad esat saudzīga un pavisam mierīga. Tā mēs panāksim visvairāk. Mēs abi pašlaik esam vienlīdzīgi ieinteresēti: es — savas māsas un jūs — sava vīra dēļ. Es jums apsolu, cienījamā kundze, ka es nākšu jums palīgā un mēs strādāsim roku rokā. Tiklīdz kā es nomanīšu kaut ko bīstamu, es tad jums tūliņ ziņošu.

L ū z u m a k u n d z e. Pateicos, Grauzas kungs! Es būšu pavisam mierīga. To es jums apsolu.

K ā r l i s (*skūpstā roku*). Tagad es varu droši saukt jūsu vīru.

L ū z u m a k u n d z e. Lūdzu.

Kārlis aiziet caur antreju. Pēc brīža no turienes ātri nāk L ū z u m s; viņu pavada K ā r l i s. Lūzuma kundze ir piecēlusies un uztraukta staigā pa istabu.

K ā r l i s. Cienījamā kundze, es esmu savu uzdevumu izpildījis.

L ū z u m s (*piesteidzas Lūzuma kundzei klāt*). Kas tev kait, mammucīt?

L ū z u m a k u n d z e. Nekas. Man tikai dejojot druscīņ apreibā galva.

L ū z u m s. Bet, mammucīt, tev nevajadzēja dejot; tu taču nepanes dejošanu!

L ū z u m a k u n d z e (*stipri vēsi*). Es pate jau nu zināšu vislabāk, ko es drīkstu un ko es nedrīkstu.

L ū z u m s (*grib sniegt Lūzuma kundzei krēslu*). Lūdzu, mammucīt.

L ū z u m a k u n d z e (*māj ar roku*). Lai tas paliek! Grauzas kungs, esat tik laipni un atnesat man glāzi ūdens.

K ā r l i s. Tūliņ, cienījamā kundze. (*Kārlis aiziet. Iss, neveikls klusuma brīdis.*)

L ū z u m a k u n d z e (*ļoti uzbudināta, tomēr cenšas savaldīties*). Mēs tūliņ iesim uz māju.

L ū z u m s. Kā tu vēlies, mammucīt; tikai man liekas, tas būs druscīņ uzkrītoši.

L ū z u m a k u n d z e. Tava izturēšanās šeit ir vēl uzkrītošāka.

L ū z u m s. Kā tā, mammucīt?

L ū z u m a k u n d z e. Lūdzu, nesauc mani par «mammucīti»! Tu gan labprāt gribētu pataisīt mani divreiz vecāku, nekā es patiesībā esmu, lai tad tu varētu būt tas «interesantais jaunais cilvēks», kuram nelaimīgā kārtā veca sieva.

L ū z u m s. Bet «mammucīt»! Tas taču arvien bija tavs mīļais vārdiņš.

L ū z u m a k u n d z e. To var lietot mājās, bet ne sabiedrībā.

L ū z u m s. Es to turpmāk ievērošu. Un, kas zīmējas uz to «jauno cilvēku» un «vecu sievu», tad es nepazīstu

tādas burvju mākslas, kā varētu sevi pataisīt sevišķi jaunu un tevi — vecu. Man arī nav ne mazākās vēlēšanās to darīt.

L ū z u m a k u n d z e. Es tev pateikšu īsi un skaidri: ja tu atkal sāksi knakstīties ar sievietēm, tad iznāks briesmīgs krahs!

L ū z u m s. Mans stāvoklis prasa, lai es būtu ar visiem laipns un uzmanīgs.

L ū z u m a k u n d z e. Tikko ienācis svešā mājā, tu tūliņ skrej jaunai skuķei pakaļ. Vai to arī prasa tavs «stāvoklis»? Man liekas, ka tas ar tavu stāvokli nemaz nav savienojams.

L ū z u m s. Tu redzi spokus.

L ū z u m a k u n d z e. Tad nespokoies! Tu mani laikam pazīsti. Es tev neieteiktu novest mani uzbudinājuma stāvoklī. Tu zini, ka es tad esmu spējīga visu ko izdarīt.

L ū z u m s. Anete, tu padarīsi mani sabiedrībā neiespējamu! Jau tā mans stāvoklis satricināts, un es nezinu, vai man nebūs jāatkāpjas, pirms parlaments aizies vasaras brīvdienās.

L ū z u m a k u n d z e (*dusmīgi*). Mana vaina tā nebūs. Tu biji nolikts vietā, bet tu neproti noturēties.

Mūzika sāk spēlēt; dzirdami soļi.

L ū z u m s. Ak, lūdzu klusāk!

Nāk Kārlis un Nīna.

K ā r l i s (*sniedz Lūzuma kundzei glāzi ūdens*). Cienījamā kundze, es jums atnesu ūdeni.

L ū z u m a k u n d z e. Pateicos, nav vairs vajadzīgs. (*Noliek pasniegto glāzi uz galda.*)

K ā r l i s. Nav pat vairs vajadzīgs? Nu, man ļoti liels prieks, ka cienījamā kundze atkal atspirgusi.

L ū z u m a k u n d z e. Nebija jau nekas.

K ā r l i s. Tad mēs varētu turpināt tik pēkšņi pārtraukto deju.

Lūzuma kundze. Es gan vairs negribētu deļot, Grauzas kungs.

Kārlis. Es nevaru atteikties no tā, kas man pēc jūsu solījuma pienākas. (*Zimīgi.*) Man ar jums jādeļo.

Lūzuma kundze (*saprot, ka Kārlis grib ar viņu runāt*). Solījums man tomēr jāpilda. (*Sniedz Kārlim roku.*) Lūzumu, Grauzas kungs.

Ņina (*ar zimīgu skatu uz Lūzumu*). Es esmu vēl brīva, ministra kungs, un pretēji visām sabiedriskām parašām iedrošinos jūs uzaicināt uz deļu.

Lūzums. Jūs aizsteidzāties man priekšā, cienījamā kundze. Es katrā ziņā būtu jūs lūdzis.

Ņina. Jums visu vakaru vajadzēja apdomāties, ministra kungs, pirms to darījāt. (*Sniedz viņam roku. Lūzuma kundze un Kārlis iet. Viņiem seko Ņina un Lūzums. Pie durvīm Ņina apstājas.*)

Ņina. Vienu acumirkli, ministra kungs. Es gribu aiztaisīt terases durvis. Nakts jau vēsa. (*Ātsvabinās no viņa rokas; iet uz terases durvīm, aizver tās, tad nāk atpakaļ, iet pie antreja durvīm, pārlicinās, vai Kārlis un Lūzuma kundze jau aizgājuši, tad nāk atpakaļ.*) Mums taču nav nekur jāsteidzas, ministra kungs?

Lūzums. Mēs gribējam iet deļot, cienījamā kundze. Viņi mūs tur gaidīs.

Ņina. Es nevaru palaist neizlietotu šo reto gadījumu, kur satieku jūs vienatnē...

Lūzums (*ļoti neērtā stāvoklī*). Mums būtu jāiet, cienījamā kundze.

Ņina (*uzskata Lūzumu ar smaidu*). Jums būtu jāiet... Jūs gan ļoti vēlētos tikt no šejienes projām?

Lūzums. Mums nevajadzētu bez vajadzības riskēt...

Ņina. Nebaidāties, neviens mūs še nenoklausīsies. (*Pēc neveikla klusuma brīža.*) Es ļoti ilgi neesmu jūs satikusi...

L ū z u m s. Esmu tagad tik ārkārtīgi aizņemts, ka man neatliek laika ne avīzi izlasīt.

Ņ i n a. Avīzi neizlasīt un mani neredzēt — tur taču laikam liela starpība!

L ū z u m s. Bez šaubām. Es — patiesību sakot... centos jūs nesatikt... labāk teiksim — es baidījos jūs satikt...

Ņ i n a (*ar sarkasmu*). Tava vecu vecā nelaime: nekad tev nav dūšas būt atklātam.

L ū z u m s. Šis intīmais tonis gan nebūtu visai ieteicams. Man tik daudz skauģu un nelabvēļu, kuri uzmana katru manu soli. Kas var galvot, ka mūsu saruna... un vispār... mans tagadējais stāvoklis...

Ņ i n a (*visā turpmākā sarunā ar vieglu, labsirdīgu humoru, bet ar mazu rūgtuma pieskaņu*). Tik bailīgs tu nekad vēl neesi bijis. Mans mīļais, labais Emīl, pasaki taču skaidri un gaiši, bez izvairīšanās: «Cienījamā kundze, lūdzu, liekat mani mierā! Jūs esat tāda «lieta», uz kuras jau sen esmu uzlicis savu rezolūciju: izbeigt, ievest reģistrī zem burta Ņ — Ņina, piešūt pie aktīm un nodot arhīvā!»

L ū z u m s. Tev, kā liekas, tas dara lielu prieku, kad vari par mani pazoboties.

Ņ i n a. Tad jau man vajadzētu arī pašai par sevi zoboties. Nē, es nezobojos. Esmu šodien pavisam nopietna.

L ū z u m s. Tu manos atmiņu reģistros esi ievesta uguns sarkaniem burtiem.

Ņ i n a. To es negribu apšaubīt. Neviena sieviete nav bijusi pret tevi tik laba kā es. Neviena sieviete nav tevi tā sapratuse kā es. Arī tagad es tevi ļoti labi saprotu un tev arī nekā sevišķa nepārmetu.

L ū z u m s (*satver Ņinas roku un skūpstā to*). Ņina, nerunāsim labāk par šīm lietām! Tur nekas labs nevar iznākt!

Ņ i n a. Esi pārlicināts, ka es šodien tevi neaicināju tādēļ šurp, lai izrunātos par «šīm lietām»!

L ū z u m s. Es biju ļoti pārsteigts, ka tu mani aicināji.

Ņ i n a. Aicināšanas iemesls ir pavisam vienkāršs: manam vīram ir vajadzīga kaut kāda koncesija, un mums ir jāpanāk tas, lai tu šo koncesiju izdotu. Arī man ir uzdots enerģiski piedalīties šī uzdevuma veikšanā.

L ū z u m s. Tu savu uzdevumu izved ļoti oriģināli.

Ņ i n a (*ar sarkasmu*). Mans vīrs nebūtu man to uzdevis, ja viņš zinātu, kādas mūsu attiecības.

L ū z u m s. Bet tu mani tomēr aicināji šurp.

Ņ i n a. Jā, es tevi aicināju.

L ū z u m s. Tu biji pārlicināta, ka es darīšu visu, ko tikai tu vēlies! Jā, un itin pareizi, — es jau arī nevaru tev nekā atteikt...

Ņ i n a. Nē, es tevi aicināju, lai tev pateiktu, ka tu šo koncesiju nedrīksti izdot! Vai tu saproti? Tu nedrīksti! Ja tu to darītu, tad tā būtu tava politiskā un sabiedriskā pašslepkavība!

L ū z u m s. Tik traģiska tā lieta nav.

Ņ i n a. Tu itin labi zini, ka mans vīrs grib tevi līdzieinteresēt...

L ū z u m s. Tik daudz gan tu savam vīram varēji pateikt, ka es esmu samērā godīgs cilvēks un katru kombināciju apsveru tomēr arī drusciņ no morāliskās puses.

Ņ i n a. Neoperēsīm ar tik augstu morāli! Es arī pašreiz esmu ļoti «nemorāliska» — pret savu vīru un arī pret sevi. Mans vīrs ir ļoti spaidīgos naudas apstākļos. Viņam jābankrotē...

L ū z u m s. Tas nevar būt!

Ņ i n a. ...ja viņš nedabūn koncesiju. Viņš par daudz riskējis un visiem saviem nākotnes plāniem pamatos licis šo koncesiju.

L ū z u m s. Un tomēr tu mani pierunā...

Ņina. ...neizdot! Jā, tas tev gan izliksies neizprotami? Tu varbūt domā, ka es šādā savādā ceļā gribu panākt taisni pretējo?

Lūzums. Es nekā nedomāju, es vienkārši nesa-
protu.

Ņina. Esmu jau pieradinājusies pie tām domām, ka mans vīrs bankrotēs. Nekas. Pāra gadiņus padzīvoju ļoti labi. Nu, nebūs vairs tā. Kas par to? Es nepazudīšu. Protams, mans vīrs nevar no manis prasīt, lai es dalītos ar viņu trūkumā un nabadzībā! To viņš arī neprasīs. Viņš mani pazīst. Mēs iesim katrs uz savu pusi un turpināsim dzīvi katrs uz savu roku. Tikai nepārmet man, ka tas atkal būtu ļoti «nemorāliski».

Lūzums. Tu esi ļoti progresējusi ...

Ņina. Es esmu kļuvusi nopietnāka un prātīgāka. Par tevi es daudz domāju un priecājos par tavu karjeru. Tu esi ļoti ātri gājis uz priekšu. Mans mīlais, labais studentīšs un vēlāk aušīgais praporščikiņš — bez sevišķi spožām dāvanām, ar pavieglu gara bagāžīņu — tagad jau ministrs un ... bagātas sievas vīrs!

Lūzums. Tā ir ļoti nesaudzīga vaļsirdība!

Ņina. Es priecājos! Es ļoti priecājos! Bet šinī augstumā tev jānoturas! Tu nedrīksti sabojāt savu karjeru! Tādēļ es tevi brīdinu no mana vīra kombinācijām. Tās jau man būtu ļoti izdevīgas. Jā, bez šaubām. Bet es gribu atteikties — ja to varētu saukt par atteikšanos —, es to darišu tavā labā. Tikai, lūdzu, neuzskati to par nezin kādu augstsirdīgu uzupurēšanos!

Lūzums. Ņina, es nedrīkstu no tevis pieņemt itin nekādus upurus.

Ņina. Tu nedrīksti pats sevi iznīcināt! (*Ļoti no-
teikti.*) Es ceru, ka tu būsi mani sapratis un pratīsi manu gribu respektēt.

No antreja nāk Lūzuma kundze, viņai seko Kārlis.

L ū z u m a k u n d z e (*uzskata brīdi Lūzumu un Ninu nicinoši, tad Lūzumam stingri un noteikti.*) Tagad mēs tūliņ iesim mājās.

K ā r l i s. Man ļoti žēl, ka kundze jūtas tik slikti. Man neizdevās kundzi pierunāt vēl brītiņu uzkavēties.

Ņ i n a. Mēs taču gribējām ar Lūzuma kungu vēl dot. Mēs drusciņ aizkavējāties . . .

L ū z u m s. Sākām ar Grauzas kundzi tērzēt . . . Iedomājies, mammucīt, izrādās, ka mēs ar Grauzas kundzi esam pazīstami no skolas laikiem. Pa tiem ilgiem gadiem biju to pavisam piemirsis.

L ū z u m a k u n d z e (*Ninai, piespiežas būt laipna*). Tas jau ļoti interesanti. (*Lūzumam, enerģiski.*) Emīl, ko tu pret mani demonstrē?

L ū z u m s (*neizprot*). Bet itin nekā, mammucīt.

L ū z u m a k u n d z e. Es tevi brīdināju, bet tu gribi taisni man spītēt!

L ū z u m s (*apjucis*). Bet mammucīt . . .

L ū z u m a k u n d z e. Pietiek! Mēs iesim tūliņ mājās!

L ū z u m s. Kā tu vēlies, mammucīt.

No antreja steidzīgi nāk Grauza.

G r a u z a (*Lūzuma kundzei*). Vai tiešām cienījamā kundze gribētu iet jau mājās? Vēl taču tik agrs. Man gandrīz jādomā, ka cienījamai kundzei pie mums nav paticis.

L ū z u m a k u n d z e (*atturīgi*). Es ļoti pateicos, bija tiešām skaisti, bet man drusciņ sāp galva.

G r a u z a. Ļoti nožēloju.

K ā r l i s. Cienījamā kundze nepanes viesību troksni.

L ū z u m a k u n d z e (*Ninai roku sniegdama*). Pateicos. Ceru, ka jūs drīzumā atnāksat arī pie mums.

Ņ i n a. Pateicos. Bez šaubām. Mēs taču tik tuvi kaimiņi.

Lūzuma kundze (*sniedz Grauzam roku*). Sveiki, Grauzas kungs. Pateicos.

Grauzā (*skūpsta roku*). Sveiki, cienījamā kundze. Vēlreiz: mans sirsnīgākais paldies!

Lūzuma kundze (*Kārlim*). Sveiki, Grauzas kungs.

Kārlis (*skūpsta roku*). Sveiki, cienījamā kundze! Šis vakars jūsu sabiedrībā man bij ārkārtīgi patīkams!

Lūzuma kundze virzās uz antreja pusi. Viņu pavada Nina un Kārlis. Lūzums un Grauzā paliek iepakā.

Lūzums. Man ļoti jāatvainojas... Mana sieva stipri nervoza...

Grauzā. Esmu pavisam nelaimīgs, ka jūsu kundze jūtas tik slikti.

Lūzums. Tās viņas parastās nervozās galvas sāpes. Tas drīz pāries. Es jums pateicos, Grauzas kungs! (*Sniedz roku.*)

Grauzā. Jutīšos ļoti pagodināts, ja jūs atradīsat par iespējamu mūs atkal kādreiz apciemot.

Lūzums. Pateicos. Mēs jau tuvākie kaimiņi. (*Gribiet, tad apstājas.*) Jā, ko es jums vēl gribēju teikt? Ak tā! Redzat, man līdz šim nav vēl bijis laika iepazīties ar jūsu lietu...

Grauzā. Ar manu lietu... Ministra kungs...

Lūzums. Es ar viņu iepazīšos.

Grauzā. Pateicos, ministra kungs.

Lūzums iet uz antreja durvīm; viņam seko Grauzā.

Priekšgars.

TREŠAIS CĒLIENS

Tā pati dekorācija.

Ēdamistabā uz ēdamgalda sakrautas lielas kaudzes dažādu trauku.

Otrā rītā ap vienpadsmitiem.

Priekškaram paceļoties, Rīta ēdamistabā. Viņa tur ar troksni saskaita karotes un nažus. Pēc brīža no antreja nāk Nīna; brīdi noskatās Ritā, tad iet uz ēdamistabas durvīm.

Nīna. Ar lielu gandarījumu man jākonstatē, ka mana pameitas jaunkundze ir kļuvuse ļoti uzcītīga.

Rīta. A, labrīt, mamma kundze! Pateicos par laipniem atzinības vārdiem. Tie pamudina uz centību. (*Nāk uz priekšu.*) Mamma kundze, man tas gods ziņot, ka netrūkst nevienas sidraba tējkarotes.

Nīna. Kā nu viņas arī drīkstētu trūkt!

Rīta. Parasti pēc tādām viesībām arvienu kaut kas trūkst no sidraba lietām. Es nezinu, vai viesi viņas paņem līdz par piemiņu, vai arī kalpotāji tās piesavinās uz viesu rēķina, bet trūkst...

Nīna. Es domāju, starp mūsu viesiem nevarēja būt tādu, kuri sidraba lietas tiši bāztu kabatā.

Rīta. Paldies dievam, šoreiz viss kārtībā! Trūkst tikai pāra servjetes, bet tas jau piedodams: viņas paņem līdz aiz pārskatīšanās kā kabatas drānas.

Nīna. Tad mēs viņas dabūsim atpakaļ.

Rīta. Tas jau ar nav svarīgi. (*Pēc īsa klusuma brīža.*) Sakāt, mamma kundze, — vai jūs bijāt vakar viesībās ar mani apmierināta?

Nīna. Atskaitot jūsu drusciņ aušīgo izturēšanos pret mūsu pirmo viesi — ministru Lūzuma kungu —, man nav nekā sevišķa jums ko pārnest.

R i t a. Nujā, man taču arī bij uzdota tāda aušīga loma. Es viņu izvedu, cik labi jau nu pratu.

Ņ i n a. Kāda loma tad jums bij uzdota?

R i t a. Nu, man tak vajadzēja ministru apcelt.

Ņ i n a. Nerunājat muļķības! Neviens jums to nav uzdevis. Jūs esat savu uzdevumu absolūti pārpratusi! Mana vēlēšanās bija tikai, lai jūs atmestu savu parasto, dažreiz stipri izaicinošo spītību un būtu pret mūsu viesiem laipna un uzmanīga. It īpaši pret ministra kungu.

R i t a. Mammaš kundze, tas viss jau ir itin labi apvienojams tai plašākā jēdzienā, kuru sauc par apcelšanu.

Ņ i n a. Šis vārds ir ļoti vulgārs, mana mīļā. Jaunai meitenei neklājas tādus vārdus lietot.

R i t a. Ļoti atvainojos, mammaš kundze.

Ņ i n a. Es domāju — jūs zināt to, ka jūsu tēvam pašlaik no liela svara uzturēt ar ministru Lūzumu labas attiecības.

R i t a. Es to zinu. Tādēļ es arī esmu uzaicinājuse ministru Lūzumu šodien pulksten četros uz tenisa partiju.

Ņ i n a. Jūs esat uzaicinājuse?... Uz tenisa partiju?

R i t a. Jā. Tikai viņš nemaz neprot spēlēt. Man būs viņš jāmaca.

Ņ i n a. Jūs esat atkal izdarījuse lielu vieglprātību! Es negribētu ticēt, ka jūs to esat darījuse ar nolūku — tiešām itin kā «apcelt» Lūzuma kungu. Kā liekas, tad jūs šo savu iemīloto vārdu saprotat ļoti apšaubāmā nozīmē. Tas liecina par diezgan samaitātu fantāziju.

R i t a. Bet kas tad tur ļauns, mammaš kundze? Es tenisu spēlēju ar ļoti daudz kungiem. Neredzu iemeslu, ka es nedrīkstētu spēlēt ar Lūzuma kungu. Mums, sportsmeņiem, nav nekādas starpības starp vīrieti un sievieti.

Ņ i n a. Ritas jaunkundz, man jums jāpaziņo, ka ar vakarējām viesībām visi jūsu «pienākumi» un «uzde-

vumi» pret Lūzuma kungu ir izbeigušies! Jūs neiesat uz šo tenisa partiju!

R i t a. Bet, mammas kundze, vai jūs tiešām esat greizsirdīga?

Ņ i n a. Es esmu par lepnu, lai uz jūsu muļķībām atbildētu! Nešaubos, ka jūsu tēvs pratīs jūs vest pie prāta!

R i t a. Ļoti atvainojos.

Rita iet ēdamistabā un sāk darboties ap trauku kaudzēm. Ņina iet uz antreju. No turienes viņai pretim nāk K ā r l i s.

K ā r l i s (*vēl viegli iereibis*). Labrīt, mammas kundze.

Ņ i n a. Labrīt. Vai jūs nemaz vairs nebaidāties par savu veselību, ka jūs jau riskējat tik agri celties?

K ā r l i s. Neesmu nemaz vēl gulēt gājis, mammas kundze. Es tikko pabeidzu savus rātnā mājas bērna pienākumus.

Ņ i n a. Tad droši vien pienākumus pats pret sevi!

K ā r l i s. Nē, šoreiz pret viesiem. Man taču vajadzēja visus pēc kārtas pavadīt uz mājām.

Ņ i n a. Un tas ievilkās līdz pulksten vienpadsmitiem rītā? Tad jūs būsat gan viņus nesuši pār pleciem!

K ā r l i s. Nē, it nemaz ne. Visi bij vēl puslīdz spējīgi paši aiziet. Kā pēdējo es vadīju kādu dāmu — *nota bene* — ļoti interesantu dāmu —, bet viņa dzīvo tik tālu, ka es tikko pārnācu.

Ņ i n a. Es to interesanto dāmu neapskaužu!

K ā r l i s. Es zinu, jūs nekad neesat skaudīga, mammas kundze. Bet sakāt, mammas kundze, — kā es jums vakar patiku?

Ņ i n a. Jūs bijāt kā arvienu — neiespējams!

K ā r l i s. Tātad tomēr — interesants!

Ņ i n a. Šaubos, vai bez jums paša vēl cits kāds par jums sajūsminājās! Varbūt Lūzuma kundze...

K ā r l i s. *Quod erat demonstrandum* — jeb tulkots: taisni tas mums bija vajadzīgs. Vai jums priekš manis

vēl kādi uzdevumi, mammas kundze, jeb vai es varētu iet gulēt?

Ņ i n a. Jums būs ļoti noderīgi vēl drusciņ pakavēties brīvā gaisā. Ejat un saplūcat man svaigus ceriņus un uzsūtāt manā istabā.

K ā r l i s. Klausos, mammas kundze.

Kārlis aiziet pa dārza terases durvīm. Arī Rita ir aizgājuse uz citām istabām. Ņina pieiet pie rakstāmgalda un tur sakārto dažas lietas. Pēc brīža no antrejas nāk G r a u z a.

G r a u z a (*brīdi noskatās Ņinā, kura viņu neredz, tad drusciņ saīdzis*). Es samaksāju sulainim un pavāram un viņus atlaidu mājās.

Ņ i n a (*vienaldzīgi*). Ļoti labi, viņi jau nav mums vairs vajadzīgi.

G r a u z a. Tur virtuvē atkal pa visiem kaktiem mētājas iedzertas pudeles ar dažādiem dzērieniem.

Ņ i n a. Ļoti nepareizi, viņas vajadzēja pievākt.

G r a u z a. Nujā, bet kas tad to lai būtu darījis? ...

Ņ i n a. Nezinu. Es ne!

Neveikls klusuma brīdis.

G r a u z a (*pēc brīža*). Ar ministru Lūzumu un viņa kundzi jūs man vakar sagādājāt tikai nepatīkšanas.

Ņ i n a. Es taču tev jau iepriekš skaidri pateicu, ka es tai Lūzuma «iespaidošanas» aferā nepiedalīšos.

G r a u z a. Aferā? Tu ļoti neapdomīgi izvēlies vārdus! (*Ar sevišķu uzsvāru.*) Ar aferām es nenodarbojos! Man liekas, es tev pietiekoši saprotami paskaidroju, kāds acumirkli mans stāvoklis un cik svarīgi tas tagad priekš manis, lai Lūzums būtu man labvēlīgs.

Ņ i n a. Tava meita un tavs dēls jau ļoti centās, lai panāktu šo labvēlību.

G r a u z a. Bet tu izturējies pret Lūzumu uzkrītoši vienaldzīgi, pat apvainojoši!

Ņ i n a. Es citādi nevarēju.

G r a u z a. Nesaprotu, kādēļ tu gribi man spītēt? Šoreiz tas ir ļoti bīstams eksperiments un viņa sekas var būt ļoti ļaunas un visļaunākas taisni priekš tevis. Man pašam ir niecīgas prasības no dzīves, un viņas var ļoti viegli apmierināt, bet, ja nu es tā pūlos un cenšos, tad tas notiek tikai tādēļ, lai varētu tev sniegt visas tās ērtības, kuras tev nepieciešami vajadzīgas.

Ņ i n a. Ja man šīs ērtības ir jāiegūst tādā ceļā, tad es no viņām labāk atsakos.

G r a u z a. Tas jau ļoti viegli pateikt.

Ņ i n a. Neesmu tev nekad slēpuse, ka es tev būšu ļoti dārga sieva. Ja tu nu mani ņēmi, tad tev pašam vajadzēja zināt, vai tu varēsi to samaksāt.

G r a u z a. Tas nav visai smalkjūtīgi. Es negribētu tev tāpat atbildēt. Bet ja tu tā vēlies... Labi. Es jau nu šo cenu maksāju, bet es domāju, ka tu uzņemsies arī kaut kādus pienākumus pret mani.

Ņ i n a. Mēs izrunājamies ļoti vaļsirdīgi. Man nav grūti tev atbildēt. Mans mīlais, tu no manis prasi tādas lietas, kuras ne tikvien kā neietilpst vairs manos pienākumos, bet pat jau runā pretim godīga cilvēka sirdsapziņai.

G r a u z a. Ar pārspilējumiem ļoti viegli operēt. Tu zini, cik stingri mani uzskati šādās lietās. Es nekad no savas sievas neprasīšu to, kas varētu apgrūtināt viņas sirdsapziņu. Šai ziņā es esmu bijis spiests pat tavu rīcību dažreiz stingrāk kritizēt. Es prasu no jums tikai mazu atbalstu grūtā brīdī, kur manas darīšanas drusciņ sarežģījušās. Ja jūs gribat liegt man savu atbalstu, tad man vienam šī cīņa nebūs pa spēkam.

Ņ i n a. Tev jāatrod izeja arī bez šīs koncesijas. Tu viņu nedabūsi!

G r a u z a. Es viņu nedabūšu?! Labi. Tad neaizmirsti, ka tu pate zaudēsi visvairāk.

Ņ i n a. Ļoti žēl, bet es tur nekā nevaru darīt.
Neveikls klusuma brīdis. Grauza iet uz antreja durvīm. Pie durvīm viņš vēl paliek stāvot.

G r a u z a. Ceru, ka tu vēl apdomāsies.
Ņ i n a (*noteikti*). Man nav ko apdomāties, mans mīlais!

Grauza aiziet caur antreju. Ņina iet uz ēdamistabu. Brīdi tur uzkavējas, tad aiziet citās istabās. Drīz pēc tam no dārza pa terases durvīm nāk Rīta un Lūzums, kuram liela puķu buķete rokā.

R i t a (*ved Lūzumu iekšā*). Lūdzu, lūdzu, Lūzuma kungs! Tik agrā rīta stundā un jau ar tik skaistām puķēm!

L ū z u m s. Turēju par savu pienākumu apjautāties, kā dāmas atpūšas pēc vakarējām viesībām.

R i t a. Un kam šīs puķes?

L ū z u m s. Šīs puķes? ... Jums ...

R i t a. Nemelojat! Viņas bij nolemtas manai pamātei?

L ū z u m s. Arī Grauzas kundzei. Ar vārdu sakot — abām dāmām. Protams, hronoloģiskā kārtībā.

R i t a. Papriekšu viņai un tad man? Jeb vai mums abām uz pusēm?

L ū z u m s (*apjucis*). Jūs mani nostādāt neveiklā stāvoklī. Ja jums tā patīk — tad kaut vai uz pusēm.

R i t a. Pateicos. (*Paņem puķu pušķi un noliek uz galda.*) Jūs vakar vakarā tik piepeši aizgājāt.

L ū z u m s. Jā, mana sieva nejutās visai labi.

R i t a. Vai jūsu kundze dusmojas uz mani vai uz manu mammas kundzi?

L ū z u m s (*ļoti neveiklā stāvoklī*). Ak, tikai nervozitāte.

R i t a. No mūsu tenisa partijas, kā liekas, arī nekas neiznāks.

L ū z u m s. Neiznāks? ... Ļoti žēl.

R i t a. Jūs nedrīkstēsāt nākt. Un mana mammas kundze arī nevēlas, ka es eju.

L ū z u m s. Varbūt tā arī labāk... Jūs taču zināt, ka skauģu acs visur nomodā.

R i t a. Jūs baidāties?

L ū z u m s. Drusciņ tomēr... bet tad gan tikai no jums!

R i t a. Es ļoti labi protu atšķirt glaimus no patiesības.

L ū z u m s (*uzskata viņu brīdi, tad zīmīgi*). Ritas jaunkundze, jūs vispār esat tāda sieviete, kādu es satieku pirmo reizi savā mūžā...

R i t a. Un otrreiz man līdzīgu arī vairs nesatiksāt! Cilvēki — katris savā īpatnībā — mēdz būt tikai pa vienam eksemplāram.

L ū z u m s. Jā, jā. Dodat man labāk savu mazo rociņu...

R i t a (*sniedz roku, vienkārši*). Lūdzu.

L ū z u m s (*glauda viņas roku*). ...un atļaujiet man viņu paglaudīt. Jūs vēl esat jauna... Es esmu jau drusciņ vecāks un no dzīves jau stipri saburzīts... Mēs labāk neiesim tenisu spēlēt...

R i t a. Jums nepiestāv tāda grospapas loma! (*Naivi.*) Es zinu, kādēļ jūs neejat ar mani tenisu spēlēt: jūs baidāties, ka es varētu jūs iespaidot sava tēva koncesijas lietā.

L ū z u m s. Par to es neesmu domājis, Ritas jaunkundz.

- Dārzā dzirdamas balsis. Rita iet pie loga antreja pusē.

R i t a. A, tur jau arī nāk jūsu kundze.

L ū z u m s (*uzbudināts*). Mana sieva?...

R i t a. Jūsu kundze sarunājas dārzā ar manu brāli.

L ū z u m s. Ak, tas ļoti nepatīkami!

R i t a. Jūs nevēlaties savu kundzi satikt?

L ū z u m s. Viņa varētu pārprast manu ierašanos še.

Rit a. Mēs varam novērst šo satikšanos.

Lūzums. Man tas gan būtu ļoti patīkami.

Rit a. Tas ļoti vienkārši: es jūs izvedīšu caur ēdamistabu uz savu «buduāru». Tur jūs neviens nemeklēs.

Lūzums. Ak, šī situācija tik muļķīga!

Rit a. Nekas. Lūdzu, nākat.

Bailīgi atpakaļ skatīdamies, Lūzums seko Ritai caur ēdamistabu. Abi aiziet. Pēc brīža nāk no dārza caur antreju Lūzuma kundze un Kārlis.

Kārlis. Man liels prieks, cienījamā kundze, ka šis skaistais rīts ir izklīdinājis jūsu vakardienas nelāgo garastāvokli.

Lūzuma kundze. Pateicos. Es jūtos tagad labi. Sakāt — vai mans vīrs jau šorīt bija pie jums?

Kārlis. Jūsu vīra kungs? ... Es domāju — nē. Nesmu viņu šē redzējis.

Lūzuma kundze. Kur radās šī puķu buķete?

Kārlis (*skatās uz citu pusi*). Kura?

Lūzuma kundze. Tā tur uz galda.

Kārlis (*skatās uz puķēm, naivi*). Ak tā ...

Lūzuma kundze (*ļoti nopietni*). Mēs esam labi draugi, Grauzas kungs. Ceru, ka jūs teiksāt man taisnību.

Kārlis (*pēc īsas cīņas ar sevi*). Labi, cienījamā kundze, es teikšu jums taisnību! Bet tad jums man jāapsola, ka jūs nebūsat dusmīga un nepārprātīsiēt mani.

Lūzuma kundze. Es varu jums to apsolīt. Ķo es tālāk darīšu, par to es jums nedodu solījumus.

Kārlis. Šī buķete bij nodomāta jums!

Lūzuma kundze. Man!? ...

Kārlis. Jā. Gribēju jums to nosūtīt kā mazu cienības un uzmanības zīmi, bet man trūka dūšas to darīt. Baidījos, ka jūs šo manu soli ...

Lūzuma kundze. Grauzas kungs! ... Es tur neredzu nekā ļauna, gluži otrādi: es ļoti priecājos.

K ā r l i s (*sniedz Lūzuma kundzei buķeti*). Tad lūdzu neatsakāties pieņemt no manis šo buķeti.

L ū z u m a k u n d z e (*ņem buķeti*). Pateicos Grauzas kungs. (*Sniedz Kārlim roku, kuru tas dedzīgi noskūpst.*) Jūs esat tik uzbudināts, Grauzas kungs.

K ā r l i s. Es neesmu visu nakti gulējis.

L ū z u m a k u n d z e. Vai jūsu viesi uzkavējās tik ilgi?

K ā r l i s. Nē, viesi ātri aizgāja. Bet es nevarēju gulēt! Jūs redzat, ka es esmu lietojis pat drusciņ alkoholu. Un tomēr es nevarēju gulēt.

L ū z u m a k u n d z e (*norūpējusies*). Kas jums kait?

K ā r l i s. Mani nospiež smagas rūpes.

L ū z u m a k u n d z e. Kādas?

K ā r l i s. Rūpes — manas māsas dēļ!

L ū z u m a k u n d z e (*uzbudināta*). Kas ir noticis?

K ā r l i s. Vēl nekas nav noticis, bet...

L ū z u m a k u n d z e. Jūs man tūliņ pateiksiet visu!

K ā r l i s. Es nezinu... Cienījamā kundze, kā es jums to lai saku?... Es nedrīkstu...

L ū z u m a k u n d z e. Es gribu visu zināt!

K ā r l i s. Man tomēr būs sava sirds jāatvieglina... Redzat, cienījamā kundze, mans tēvs lūdz no jūsu vīra ministrijas kādu koncesiju...

L ū z u m a k u n d z e. Vai mans vīrs to zina?

K ā r l i s. Jā, ministra kungs to zina un arī to, ka manam tēvam no liela svara, lai šis jautājums tiktu izšķirts drīzumā — pozitīvi vai negatīvi —, bet lai viņš tiktu izšķirts.

L ū z u m a k u n d z e. Un mans vīrs?

K ā r l i s. Vilcinās. Ar to mans tēvs ir novests grūtā stāvoklī.

L ū z u m a k u n d z e. Tas jānoskaidro!

K ā r l i s. Man drusciņ neizprotami, ka jūsu vīra kungs bij vakar sācis runāt par šo koncesiju taisni ar

manu māsu... Es negribu liegt, ka manas māsas izturēšanās pret jūsu vīru vakar bij drusciņ aušīga, bet tas jūsu vīram nedeva vēl iemeslu un tiesību uzaicināt manu māsu šodien uz slepenu satikšanos.

Lūzuma kundze (*iekliežas*). Ak!... (*Pēc briža neskanīgi.*) Tagad es sāku saprast!...

Kārlis. Bet, cienījamā kundze, lūdzu nepārprotat mani! Es negribu jūsu vīra kungam nekā sevišķa pārmet, es tikai baidos par savu māsu. Lai izpalīdzētu savam tēvam, viņa varētu izdarīt kādu vieglprātību...

Lūzuma kundze. Tas nenotiks!

Kārlis. Būsim nomodā. Jūs esat tik laba, kundze! (*Skūpstā roku.*) Man tagad ļoti žēl, ka es jums meloju.

Lūzuma kundze. Jūs — melojāt?!

Kārlis. Jā. Es teicu, ka neesmu jūsu vīra šorīt redzējis. Tas nav taisnība. Viņš še bija un vēl tagad ir še!

Lūzuma kundze (*iekliežas, kā neizpradzama uzskata Kārlī, tad pēc briža*). Viņš ir še?... (*Grib skriet uz ēdamistabu.*)

Kārlis (*attur viņu*). Cienījamā kundze, nespersim pārsteidzīgus soļus!

Lūzuma kundze (*ļoti uzbudināta*). Es viņam to nepiedošu!

Kārlis. Jūsu vīrs nav izdarījis nekā tāda, ko viņam nevarētu piedot. Man un arī jums pašlaik no svara tikai viena lieta: cik iespējams bez sāpēm izbeigt manas māsas un jūsu vīra mazo aizraušanos vēl šai nevainīgā stadijā, iekams tur nav izcēlies nedzēšams ugunsgrēks.

Lūzuma kundze (*izmisusi*). Bet, žēlīgais dievs! Par kādu ugunsgrēku jūs runājat?

Kārlis. Cienījamā kundze, viss dzīvē ir iespējams! Uz visu būt gataviem ir dzīves augstākā gudrība! Šīs nelaimīgās koncesijas dēļ jūsu vīrs var šad un tad atnākt pie mums un satikt še manu māsu, tādēļ mums vispirms tūliņ jālikvidē koncesijas lieta.

L ū z u m a k u n d z e (*nopietni apņēmusies*). Vēl šodien mans vīrs šo jautājumu izšķirs, un — es domāju — būs vispareizāki, ja lieta izšķirsies jūsu tēvam labvēlīgā garā.

K ā r l i s. Kundze, mēs nedrīkstam jūsu vīru iespaidot, bet arī man liekas, ka tā būtu visvienkāršā izeja.

L ū z u m a k u n d z e. Pasauciet tagad manu vīru.

K ā r l i s. Es to varu darīt, cienījamā kundze, bet man jums jāaizrāda, ka šādas lietas noskaidrojamas bez uzbudinājuma — mierīgi, diplomātiski.

L ū z u m a k u n d z e. Apsolu jums, ka būšu pavisam mierīga.

K ā r l i s. Man būtu ļoti nepatīkami, ja es tiktu iemaisīts šinī lietā.

L ū z u m a k u n d z e. Es jūs saprotu. Pasauciet manu vīru!

K ā r l i s. Labi.

Kārlis aiziet caur ēdamistabu. Lūzuma kundze staigā uzbudināta pa istabu ar puķu buķeti rokā. Pēc brīža nāk Lūzums.

L ū z u m s (*mierīgi*). Tu liki mani saukt, mammucīt? (*Ierauga puķu buķeti viņai rokās un top nemierīgs.*)

L ū z u m a k u n d z e. Jā. Vai es tevi traucēju?

L ū z u m s. Nē, es esmu jau nokārtojis savas darīšanas.

L ū z u m a k u n d z e. Kādas darīšanas tev še bij, kad tu te atskrēji tik agrā rīta stundā un bez manas ziņas?

L ū z u m s. Man bija jāizrunājas ar Grauzas kungu ļoti svarīgā lietā.

L ū z u m a k u n d z e (*drusciņ pārsteigta*). Tu esi ārkārtīgi veikls! Un kāda tad bija šī «svarīgā lieta»?

L ū z u m s. Tā bija Grauzas kunga koncesijas lieta.

L ū z u m a k u n d z e. Tu esi ļoti labi sagatavojies! Nu, tad es tev pateikšu: lai tev nebūtu tik bieži šurp jāstaigā, tad tu šo lietu vēl šodien pat izšķirsi!

L ū z u m s. Tik ātri tas nu neies, bet man tomēr jāpāsteidzas, jo es nezinu, vai es ilgi vēl būšu savā vietā. Mani nelabvēļi grib mani gāzt pat jau rītdienas parlamenta sēdē.

L ū z u m a k u n d z e. Tā! Tad tev būs jāatkāpjas?

L ū z u m s. Tas var notikt.

L ū z u m a k u n d z e. Man tad būs atkal taisnība: tu nekur nederi, tu nekā neproti!

L ū z u m s. Mammucīt, ministra mūžs nav garš.

L ū z u m a k u n d z e. Ļoti bēdīgi! Tikai neizlieto savu nenoskaidroto stāvokli kā iemeslu Grauzas lietas novilcināšanai.

L ū z u m s. Nē, es viņu izšķiršu, gribēju tikai vēl ap-runāties ar tevi, kā viņu izšķirt.

L ū z u m a k u n d z e. Paziņo Grauzas kungam, ka tu koncesiju izdosi.

L ū z u m s. Labi, mammucīt.

L ū z u m a k u n d z e. Bet ar to tad arī būs visas tavas «darīšanas» šinī mājā izbeigtas un tu šurp vairs nenāksi.

L ū z u m s. Labi, mammucīt.

L ū z u m a k u n d z e. Es eju. Negribu būt klāt pie šīs sarunas. Gaidīšu tevi drīz atpakaļ. (*Iet ar puķu buķeti uz antreju.*)

L ū z u m s (*apjucis*). Mammucīt, vai tu ņemsi šīs puķes līdz?

L ū z u m a k u n d z e. Jā. Šī buķete ir maza uzmanība pret mani.

Iet antrejā. Tur viņai pretim nāk Ņina.

Ņ i n a (*antrejā*). Jūs jau ejat, Lūzuma kundze?

L ū z u m a k u n d z e (*antrejā*). Man jāsteidzas uz siltām vannām. Es tikai pavadīju savu vīru pie jums. Viņam šē darīšanas.

Ņina (*antrejā*). Žēl, ka nevarat palikt pie mums uz brokastīm!

Lūzuma kundze (*antrejā*). Nē, pateicos. Uz redzēšanos, Grauzas kundze.

Ņina (*antrejā*). Uz redzēšanos, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze aiziet. Ņina nāk uz priekšu.

Ņina (*tuvojas Lūzumam un sniedz viņam roku*).
Labrīt.

Lūzums (*skūpsta roku*). Labrīt.

Ņina. Tik agrs ciemiņš!

Lūzums. Atnācu aprunāties ar tavu vīru.

Ņina. Es viņam jau pateicu, ka viņš savu koncesiju nedabūs.

Lūzums. Un to tu viņam varēji tik mierīgi pateikt?

Ņina. Jā.

Lūzums. Kaut gan viņam draud bankrots?

Ņina. Viņš atradīs izeju arī bez šīs koncesijas.

Lūzums. Par to es šaubos.

Ņina. Nu tad viņš aizies bojā!

Lūzums. Cik tu esi cietsirdīga, Ņina!

Ņina. Tu taču negribēsi viņam šo koncesiju piedāvāt?

Lūzums. Es gribu to izdot.

Ņina. Vai tu esi aizmirsis mūsu vakardienas sarunu? Es tev tur skaidri pateicu, ka es to nevēlos!

Lūzums. Tie ir sievietes untumi, viena no tavām kaprīzēm. Redzi, man pašam jau ir puslīdz skaidrs, ka man drīzumā jākrīt. Bet, pirms es aizeju, es gribu izdarīt vēl vienu labu darbu: es gribu izglābt tavu vīru no bankrota.

Ņina. Mans vīrs to nepieņems! Es to neļaušu!

Lūzums. Neesi atkal neprātīga, Ņina!

Ņina. No cita es šo pakalpojumu varbūt pieņemtu, bet no tevis — nekad!

L ū z u m s. Un es domāju, ka no manis tu taisni to pieņemsi. Tu taču zini, ka priekš tevis es to labprāt daru.

Ņ i n a. No tevis es to nepieņemšu! Es cilvēkam varu daudz ko piedot: muļķību, vieglprātību, pat ļaunprātību, bet es nevaru piedot tam cilvēkam, kurš aiz sīkiem materiāliem aprēķiniem mani pazemojis un — apsmējis.

L ū z u m s. Ņina!

Ņ i n a. Jā, to tu esi darījis! Tu atstāji mani tik grūtā brīdī un aizskrēji pakaļ citai sievietei — naudas un mantas, un varas dēļ!

L ū z u m s. Es to darīju, lai glābtu tevi un arī pats sevi...

Ņ i n a. Tu gribēji glābt tikai pats sevi!

L ū z u m s. Es neesmu vainīgs, ka tu savas kaprīzes dēļ mani atstūmi un atraidīji manu palīdzību.

Ņ i n a. Tu mani pazīsti un ļoti labi zināji, ka es esmu par lepnu, lai vispār pieņemtu kaut kādu palīdzību un no tevis jau — nekad! Ar tādu pašu lepnumu es atraidu šoreiz tavu palīdzību!

L ū z u m s. Es tavam vīram izdošu koncesiju, vai viņš to pieņems, tā būs viņa darīšana. Ceru, ka viņš nebūs tik neprātīgs kā tu.

Ņ i n a. Viņš atteiksies! Un, ja tu mēģinātu piespiest viņu pieņemt šo tavu augstsirdīgo pakalpojumu, tad...

L ū z u m s. Ņina, tu vēl apdomāsies.

Ņ i n a. Nē, es esmu jau pilnīgi skaidrībā.

L ū z u m s. (*uztraukts un pavisam apjucis; nezin, ko darīt; uzskata Ņinu lūdzoši*). Ņina!

Ņ i n a. Audience ir beigusies, ministra kungs!

L ū z u m s. Tu šoreiz būsi prātīga!

Ņ i n a. Ja gribat, varat palikt pie mums uz brokastīm.

L ū z u m s. Nē, ļoti pateicos! (*Vēl acumirkli stāv nezināšanā, tad apķeras, ka viņam jāiet.*) Ak tā... uz dzēšanos, cienījamā kundze!

Ņ i n a. Uz redzēšanos, mans kungs!

Lūzums paķer savu cepuri un ātri aizsteidzas caur antreju. Ņina paliek brīdi viena, tad no āra caur antreju nāk Grauza.

G r a u z a (*nāk uz priekšu*). Es dārzā satiku Lūzuma kungu. Viņš bija ļoti uzbudināts un ātri aizsteidzās prom.

Ņ i n a. Lūzuma kungs bija atnācis, lai tev pateiktu, ka ir ar mieru izdot tev koncesiju.

G r a u z a. O, tas jau ļoti jauki! (*Ļoti priecīgs.*) Tad mēs esam atkal glābti!

Ņ i n a. Bet es viņam paziņoju, ka tu no šī pakalpojuma atteicies.

G r a u z a (*uzbudināts*). Ņina, kādas muļķības tu runā!

Ņ i n a. Jā, es viņam to paziņoju tavā vārdā.

G r a u z a. Es tevi nesaprotu?!

Ņ i n a. Tu atteiksies!

G r a u z a. Es būtu traks, ja es to darītu!

Ņ i n a. No Lūzuma mēs to nedrīkstam pieņemt. Tev jāatrod cita izeja.

G r a u z a (*noteikti*). Es neatteikšos!

Ņ i n a. Lai tu labāk varētu saprast, kādēļ mēs to nedrīkstam pieņemt, tad man tev jāsaka, ka man ar Lūzumu ir bijuši savā laikā ļoti intīmi, bet neatļauti sakari...

G r a u z a (*kā no zibeņa trāpīts uzskata Ņinu, nekā nesaprot, tad pamazām atjēdzas; nesakarīgi*). Tev ar Lūzumu sakari?!

Ņ i n a. Jā. Un es domāju, ka šādos apstākļos tev būs gan neērti...

G r a u z a (*kliedz*). Un šie sakari ir turpinājušies arī vēl tagad?

Ņ i n a. Nē, tas gan nē, bet tas jau nekrīt svarā.

G r a u z a. Tas krit gan svarā! Ak tad tādē!... Tu negribēji no sava mīļākā... Tu — vieglprātīgā sievietē!...

Ņ i n a. Es nebiju vieglprātīga, bet man toreiz izlikās, ka es viņu drusciņ mīlēju. Tikai vēlāk es pārlicinājos, ka biju maldijusies.

G r a u z a (*skraida pa skatuvi, galvu rokās saķēris, tad apstājas Ņinas priekšā un uzskata viņu sagrauzts*). Ņina, tev nevajadzēja to man teikt.

Ņ i n a. Citas sievietes to parasti nesaka.

G r a u z a. Ak, Ņina, Ņina! Tu izposti mūsu skaisto dzīvi.

Ņ i n a. Es viņu gribēju glābt.

G r a u z a (*dōmā, tad itin kā nācis pie cita slēdziņa*). Jā, tiešām, varbūt tā arī labāki! Vai tad es drīkstu tevī tiesāt?! Nē, es to nedrīkstu! Tiešām! Man vajag to aizmirst un tev — piedot!

Ņ i n a. Es nelūdzu no tevis piedošanas!

G r a u z a (*atkal iekaist*). Ak tu nelūdz piedošanas! Tā! Tā! Atkal tava vecā spītība!

Ņ i n a (*uzskata viņu iznīcinoši*). Tu gribētu sev atkal atbrīvot ceļu uz tavu koncesiju?

G r a u z a. Ņina, manai pacietībai ir robežas!

Ņ i n a. Tas tev neizdosies. Ja tu tomēr gribētu vēl pieņemt Lūzuma piedāvājumu, tad es šo lietu izpaudīšu visai pasaulei!

G r a u z a (*ar paceltām dūrēm*). Ārprātīgā! To tu nedarīsi!

Priekšgars.

CETURTAIS CĒLIENS

Tā pati dekorācija.

Pievakare dienu vēlāk.

Priekškarām paceļoties, no antrejas nāk Grauza un Plikšs.

Plikšs. Lūzuma kungs man bija licis ziņot pa telefonu, lai es pulksten divpadsmitos atnākot ministrijā saņemtu koncesiju.

Grauza. Tu taču aizgāji laikā?

Plikšs. Protams, es aizgāju laikā. Es nosēdēju līdz pulksten pusčetriem, bet ministrs vairs neieradās.

Grauza. Tātad viņš būtu jau parakstījis?

Plikšs. Tā jādomā.

Grauza. Tev vajadzēja visādā ziņā viņu uzmeklēt. Lieta ir pārāk svarīga.

Plikšs. Kur es viņu varēju meklēt? Lūdzu, nepārmet tikai man nekā! Es esmu visu darījis.

Grauza. Es tev nekā nepārmetu.

Plikšs. Tik svarīgā lietā tu varēji gan arī pats aizbraukt.

Grauza. Tu kā mans pilnvarnieks esi vadījis visus iepriekšējos sagatavošanas darbus, tev visa tā lieta vairāk pazīstama. Bez tam — viss jau bija galīgi noskaidrots.

Plikšs. Nebūtu bijis par ļaunu, ja tu pats arī būtu ieradies pie noslēguma.

Grauza. Man taču šodien bija ne mazāk svarīga apspriede ar ārzemniekiem, bez tam man aiz zināmiem iemesliem bija neērti pašam ierasties. Bet nav jau arī vēl nekāda nelaime: ja tikai papīrs parakstīts, tad mēs

varam viņu saņemt arī vēlāk. Un, ja nu viņš arī nebūtu vēl parakstīts, tad parakstīs rīt.

Plikšs. Tā nu nav. Man ministrijā viens pazīstams ierēdnis pačukstēja, ka Lūzuma stāvoklis esot ārkārtīgi satricināts.

Grauz a. To es zinu, bet viņš ir apsolījis mūsu lietu nokārtot pirms savas aiziešanas.

Plikšs. Viņš varbūt pats arī netic, ka lieta tik nopietna. Man teica, ka varot pat šīsdienas parlamenta sēdē viņu gāzt. Esot arī jau zināms viņa pēcnācējs.

Grauz a. Kas būs Lūzuma pēcnācējs?

Plikšs. To mans paziņa nezināja.

Grauz a. Tev vajadzēja informēties, kas notiek parlamentā.

Plikšs. Es to arī darīju, bet tad vēl Lūzuma lieta nebij nākuse priekšā. Pēc tam man bija jāsteidzas uz Jūrmalu, lai varētu tev par visu ziņot, un tā man neizdevās noskaidrot notikumu tālāko gaitu parlamentā. Kādi panākumi bija tavai šīsdienas apspriedei ar ārzemniekiem?

Grauz a. Tie kungi zin, ka mums lielas izredzes dabūt koncesiju, un tad nu sāk jau piekāpties. Es viņiem šodien paziņoju savus pēdējos negrozāmos priekšlikumus: es pieņemu viņus koncesijas izmantošanai dibināmā jaunajā akciju sabiedrībā tikai ar noteikumu, ka viņi tūlī neatkarīgi no koncesijas izsniedz aizdevumu maniem tagadējiem uzņēmumiem. Galīgu atbildi viņi dos rīt pulksten divpadsmitos.

Plikšs. Un nodrošinājumi?

Grauz a. Tie paši, kurus viņiem piedāvājām agrāk.

Plikšs. Bet ja nu rīt izrādītos, ka mēs tomēr nedabūsim koncesiju?

Grauz a. Ja tas tā būtu, tad viņi to nedrīkst zināt, iekams nebūs nokārtota aizdevuma lieta.

Plikšs. Un ja Lūzumam būtu jāiet?

G r a u z a. Tas nebūtu patikami. Kaut gan es mēģināju šodien jau lietu nostādīt tā, itin kā ministra maiņa manā lietā būtu tikai vėlama.

P l i k š s. Man tomēr ļoti nemierīgs prāts. Baidos, ka tur nekas neiznāks.

G r a u z a. Absolūtas drošības jau vēl nav, bet nevajaga zaudēt cerību!

P l i k š s. Ja nu tomēr mēs nedabūtu ne koncesijas, ne aizņēmuma, ko mēs tad darīsim?! Mēs esam šai koncesijas lietā izšķieduši tik daudz naudas, esam uzņēmušies saistības, kuras mums drīzumā jāpilda...

G r a u z a (*pikts*). Tava mūžīgā vaidēšana bojā nervus! (*Lepni un pašapzinīgi.*) Ko mēs tad darīsim? Tad mēs atradīsim citu izeju!

P l i k š s. Protams, izeja jāatrod.

No antreja nāk K ā r l i s.

K ā r l i s. Labvakar! Vai jūs, kungi, zināt jau to visjaunāko?

G r a u z a. Nē, mēs nekā nezinām.

K ā r l i s. Lūzums ir gāzts šīsdiēnas sēdē!

G r a u z a. Lūzums ir atkāpies?

K ā r l i s. Jā gan, bet tikai pats pret savu gribu.

G r a u z a. Vai tev drošas ziņas?

K ā r l i s. Visdrošākās: man to tikko pateica redaktors Pārstrauts, kurš tieši no parlamenta sēdes atbraucis uz Jūrmalu.

Grauza un Plikšs skatās viens uz otru. Neveikls klusuma brīdis.

K ā r l i s (*pēc brīža*). Kungi, vai nelaiķis ir nokārtojis ar jums visas savas darīšanas? (*Kad neviens neatbild, Kārlis turpina.*) Atvainojat, ka es tā jautāju, bet man ienāca prātā tas godīgais tirgotājs, kurš, saņēmis ziņu par kāda sava pircēja nāvi, vispirms uzšķīris konto grāmatu un, pārlicinājies, ka rēķins tomēr samaksāts, spiedis atraitnei sirsnīgi roku un teicis: «Paldies dievam.»

G r a u z a. Tev jau viss vienalga, tu vari pat jokot.

K ā r l i s. Nē, kungi, es jūsu lietā esmu darījis vairāk par jums visiem kopā.

P l i k š s. Un tomēr jāšaubās, vai tur būs kas iznācis.

K ā r l i s. Man ir noteikts Lūzuma kundzes solījums.

G r a u z a. Tas šādos ārkārtīgos apstākļos var tapt nenozīmīgs.

K ā r l i s. Protams, tādus apstākļus mēs neparedzējām. Esmu pārliecināts, ka Lūzums būs šodien parakstījis.

P l i k š s. Mums nav vēl šī papīra.

K ā r l i s. Ja viņš vēl nav parakstījis, tad rītdien viņš to nevarēs vairs lāgā izdarīt, jo šodien viņam arī jau uz ātru roku iecelts pēcnācējs. Parlaments steidzas visas vecās «šmucītes» nokārtot, lai tiktu drīzāk vasaras atpūtā.

G r a u z a. Kas ir Lūzuma pēcnācējs?

K ā r l i s. Deputāts Skujiņš.

Neveikls klusuma brīdis.

P l i k š s. Briesmīgs pedants.

G r a u z a. Un nekad nav bijis man labvēlīgs.

K ā r l i s. Nu, ja ar Lūzumu nekas nav iznācis, tad būs visa šī lieta atkal jāšāk no jauna.

G r a u z a. Tev tas patīkams laika kavēklis, bet mums tā smaga nopietnība.

K ā r l i s. Esmu ar mieru kaut vai rītdien atkal stāties pie darba.

G r a u z a. Joki nopietnā brīdī ir vislielākā piedauzība.

K ā r l i s. Bet nevar taču arī pavisam galvu zaudēt.

No antreja nāk L ū z u m s.

L ū z u m s. Labvakar, kungi.

V i s i. Labvakar.

L ū z u m s. Es ļoti atvainojos, ka tik vēlu traucēju.

G r a u z a. Lūdzu, lūdzu, Lūzuma kungs.

Lūzums. Gribēju tikai pāra vārdus ar Grauzas kungu...

Grauz a. Jā, ar lielāko prieku.

Plikšs (*Kārlim*). Tad mēs iesim.

Kārlis. Jā, iesim.

Plikšs. Arlabvakar, kungi.

Lūzums. Arlabvakar.

Grauz a. Esi tik labs un atnāc vēl vēlāk pie manis.

Plikšs. Labi, atnākšu. (*Iet uz antreju.*)

Kārlis (*iedams, Lūzumam*). Vai varu kondulēt vai gratulēt?

Lūzums. Kā jums tīk.

Kārlis. Bet jūsu personīgā sajūta?

Lūzums. Ļoti laba.

Kārlis. Skaisti. Arlabvakar.

Lūzums. Arlabvakar.

Kārlis un Plikšs aiziet caur antreju.

Lūzums. Grauzas kungs, jūs būsat jau dzirdējuši, ka es kopš divām stundām neesmu vairs ministrs.

Grauz a. Man tā stāstīja mans dēls, bet vai tas tiesa?

Lūzums. Jā.

Grauz a. Man ļoti žēl.

Lūzums. Es pats to sevišķi nenožēloju. Cik ilgi gan viens cilvēks var cīnīties pret veselu baru intrigantu, kuriem nekādi līdzekļi nav svēti!

Grauz a. Tas ļoti grūti.

Lūzums. Un nav man arī vajadzīgs. Mana eksistence ir nodrošināta.

Grauz a. Bez šaubām.

Lūzums. Bet viena lieta man ļoti nepatīkama.

Grauz a. Kāda?

Lūzums. Es tomēr nebiju gaidījis, ka tas viss norisināsies ar tādu ātrumu. Sakarā ar šīsdienas parlamenta

sēdi man bija visu priekšpusdienu ļoti daudz darīšanu. Es biju šodien jūsu pilnvarnieku lūdzis pie sevis ...

G r a u z a. Viņš bija ieradies noteiktā laikā un gaidījis jūs līdz pusčetriem.

L ū z u m s. Man ļoti jāatvainojas, bet man pie labākās gribas nebija iespējams atnākt. Šīsdienas kabineta sēde bij ļoti nervoza un ievilkās ilgi.

G r a u z a. Es to saprotu, Lūzuma kungs, un jums nekā nepārmetu.

L ū z u m s. Tas jau viss būtu ļoti nesvarīgi, bet ir viena cita lieta, kas man ļoti nepatīkama. Redzat, ar visu to steigu es šodien nepaguvu parakstīt jūsu koncesiju ... Un rītdien es to laikam vairs nedrīkstēšu darīt.

Grauza paliek kā sastindzis stāvot. Neveikls klusuma brīdis.

G r a u z a (*pēc brīža, piepeši attapies un saņēmies. Ļoti vēsi*). Jūs būtu arī par velti pūlējušies, Lūzuma kungs, — es šo koncesiju no jums tā kā tā nepieņemtu.

L ū z u m s. Tā tad būtu jūsu darīšana.

G r a u z a. Nē, es viņu no jums nepieņemtu. Un es vispār ļoti brīnos, kā jūs varējāt vēl man to piedāvāt.

L ū z u m s. Es jums nekā nepiedāvāju. Ministrijā ir ienācis jūsu lūgums. Mans pienākums bij skatīt viņu cauri un jautājumu izšķirt, pozitīvi vai negatīvi — tā bija mana darīšana.

G r a u z a. Es tikai tagad dabūju visu zināt. Ja es to būtu agrāk zinājis, tad es nebūtu jums šo lūgumu iesniedzis.

L ū z u m s. Es jūs nesaprotu.

G r a u z a. Neizliekaties tik naivs, Lūzuma kungs, jūs neesat rīkojies kā godavīrs.

L ū z u m s. Esat savos izteicienos apdomīgāks.

G r a u z a. Mani jūs neiebaidīsiet! Es zinu visu! Mana sieva savā izmisumā man visu pateica. Viņa rīkojās kā godīgs cilvēks. Viņas sirdsapziņa nepieļāva man

pazemoties viņas bijušā mīļākā priekšā un pieņemt no viņa tik svarīgus pakalpojumus. Bez tam viņa laikam baidījās, ka jūs par to varētu prasīt no viņas arī vēl kādu atmaksu.

L ū z u m s. Es lūdzu mani neapvainot.

G r a u z a. Jūs esat savā laikā pavedis un pametis jaunu, nepiedzīvojušu meiteni. Šī jaunā sieviete nav tomēr pagrimuse — viņa ir pratuse izcīnīt sev dzīvē cienījamu stāvokli. Un tad nu jums ir tomēr vēl tik daudz dūšas pēc gadiem nākt šīs jaunās sievietes mājā un iesākt savu negēlīgo spēli no jauna.

L ū z u m s. Velns lai parauj! Jūs pats mani aicinājāt savā mājā un gribējāt visādiem līdzekļiem izspiest no manis šo neiespējamo koncesiju.

G r a u z a. Jūsu bezkaunības mani vairs nepārsteidz! Es savā nezināšanā esmu jūs aicinājis kā kaimiņu un paziņu. Bet mana sieva ir jūs brīdinājuse, viņa ir jūs lūguse neapvainot mani ar koncesijas izdošanu. Kā jūs pēc tam iedrošinājāties man vēl šo koncesiju piedāvāt!?

L ū z u m s. Jūs varat apmierināties, Grauzas kungs, jūs tagad viņu arī tā kā tā nedabūsat.

G r a u z a. Paldies dievam, tas tagad neatkarājas vairs no jums.

L ū z u m s. Jā, es jums tiešām vairs nevaru palīdzēt.

G r a u z a. No jums es nekad nekādas palīdzības nepieņemšu! Nemērojat visus cilvēkus ar savu mērauklu. Esat pārlicināts — ja man kādreiz būtu jāizvēlas starp jūsu palīdzību un ubaga spieķi, tad es izvēlētos pēdējo!

L ū z u m s. Es jums nenovēlu, lai jums kādreiz būtu jāķeras pie šī spieķa.

G r a u z a. Jūsu labie novēlējumi man nav vajadzīgi! (*Staiģā brīdi, tad turpina mierīgāk.*) Man tikai būtu vēl viens nopietns lūgums: necenšaties rītdien to izpaust visai pasaulei, ka es neesmu vēl dabūjis koncesiju.

L ū z u m s. Man nav intereses šē izrādīt lielu centību.

G r a u z a. Jūs to nedarīsāt! (*Domā brīdi, tad piepeši itin kā nācis pie jauna slēdziena.*) Kādi būtu jūsu priekšlikumi mūsu savstarpējo attiecību nokārtošanai?

L ū z u m s. Kas te vēl būtu nokārtojams?

G r a u z a. Jūs nevarat to pat saprast, ka man būtu vajadzīgs kaut kāds gandarījums?!

L ū z u m s. Kāds tad?

G r a u z a. Man būtu priekšlikums — bet to jūs tā kā tā nesapratīsāt —, un tad — mana priekšlikuma pieņemšana vai nepieņemšana arī neatkarājas no jums — es griezīšos pie jūsu kundzes.

L ū z u m s (*ļoti sabijies*). Grauzas kungs, to jūs nedrīkstat darīt! Es domāju, pietiktu ar to, ka mēs, trīs cilvēki, esam savu dzīvi sarūgtinājuši. Nevilksim šinī vecā, sen likvidētā lietā arī vēl ceturto. Apdomājat, kādas tam varētu būt sekas.

G r a u z a (*jau pavisam mierīgs, runā lietišķā veikalnīka tonī*). Apmierinaties, Lūzuma kungs! Es neesmu vairs jauns zēns, kurš meklē dramatiskus sarežģījumus. Mans nolūks ir šo lietu nokārtot mierīgā garā.

L ū z u m s. Mana sieva nedrīkst nekā zināt!

G r a u z a. Es vēlos nodibināt atkal normālas attiecības starp mums. Ar to jums ir viss pateikts.

Ēdamistabā ienāk Rīta un noliek uz ēdamgalda ēdienu traukus.
Ierauga Lūzumu.

Rīta (*nāk uz priekšu, Lūzumam*). A, labvakar, ministra kungs.

L ū z u m s. Labvakar, jaunkundz.

Rīta. Papiņ, vai mēs varam ēst vakariņas? Lūzuma kungs taču arī paliks pie mums uz vakariņām?

G r a u z a. Jā, mēs varam ēst. Protams, uzaicināsim arī Lūzuma kungu.

L ū z u m s. Nē, es ļoti pateicos, jaunkundz. Es, par nožēlošanu, ļoti steidzos. Arlabvakar.

Grauz a. } Arlabvakar.
Rīta. }

Lūzums ātri aiziet caur antreju.

Rīta. Lūzuma kungs tik ātri aizgāja.

Grauz a. Lūzums nav vairs ministrs.

Rīta. Ak tā! Nu, tad lai viņš iet pie velna!

Grauz a. Klāj vakariņu galdu. Es vēl iziešu dārzā.
Man tāda smaga galva.

Rīta. Labi, papiņ.

Rīta iet ēdamistabā, Grauz a iet pa labi dārzā. Rīta ēdamistabā sāk klāt vakariņu galdu. Pēc brīža caur antreju nāk Lūzuma kundze. Viņa skatās visapkārt; beidzot ierauga Rītu ēdamistabā; iet pie ēdamistabas durvīm.

Lūzuma kundze. Labvakar, jaunkundz.

Rīta (*vēsi*). Labvakar, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze. Jaunkundz, vai jūs nevarētu pasaukt savu brāļa kungu?

Rīta (*ēdamistabā*). Jā, es varu gan viņu pasaukt.

Lūzuma kundze. Tad lūdzu.

Rīta. Ja tik viņš būs mājās.

Lūzuma kundze. Esat tik laipna un apskatāties.

Rīta. Tūliņ.

Rīta aiziet no ēdamistabas. Lūzuma kundze paliek viena. Viņa ļoti uzbudināta. Pēc brīža nāk caur antreju Kārlis.

Kārlis. Labvakar, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze. Labvakar, Grauzas kungs. (*Lūzuma kundze sniedz Kārlim roku.*)

Kārlis. Vai jums nebija bail tik vēlā stundā vēl nākt no mājas laukā?

Lūzuma kundze. Lielas rūpes mani dzina pie jums.

Kārlis. Kādas rūpes?

Lūzuma kundze. Vai jūs zināt, kas ir noticis?

Kārlis. Es zinu tikai to, ka jūsu vīrs nav vairs ministrs.

Lūzuma kundze. Arī tas.

Kārlis. Man jums jāizsaka līdzjūtība.

Lūzuma kundze. Pateicos, Grauzas kungs. Ko tur lai dara! Mans vīrs ir liels muļķis. Viņš tā kā tā nebija dzīvotājs.

Kārlis. To nu jūs zināt vislabāk, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze. Bet tā nav vēl visa nelaime. Vēl ir arī kaut kas cits. Mans vīrs nav vairs paspējis šodien parakstīt jūsu tēva koncesiju.

Kārlis (*nepatikami pārsteigts, uzskata brīdi Lūzuma kundzi*). Kundze, vai zināt — tā nu ir tīrā cūcība! Bet kur paliek jūsu solījums?

Lūzuma kundze. Es to diemžēl nevaru vairs izpildīt. Tas man ļoti nepatikami!

Kārlis. Es nebūtu domājis, ka jūs, kundze, dodat tik neapdomīgus solījumus, kurus nevarat izpildīt.

Lūzuma kundze. Grauzas kungs, jūs izsakāt man nepelnītus pārmetumus!

Kārlis. Man bija tie labākie nolūki pret jums. Es no visas sirds gribēju jums pakalpot... Gala iznākums tagad tāds, ka man iznāks tikai nepatikšanas!

Lūzuma kundze. Kādas nepatikšanas?

Kārlis. Negribu no jums nekā slēpt, Lūzuma kundze. Mēs pēdējās dienās esam biežāk satikušies — kā labi draugi, kuriem bija, teiksim, drusciņ kopīgas intereses. Tas nu tomēr ir vienam otram izlicies uzkrītoši.

Lūzuma kundze (*uzbudināta*). Ko jūs runājat, Grauzas kungs!

Kārlis. Es jums teikšu pilnīgi atklāti: ļaudis ir sākuši runāt, ka mums abiem būtu kaut kādi neatļauti sakari.

Lūzuma kundze (*ieklie dzas*). Ak! (*Pēc brīža.*)
Kas iedrošinās šādas bezkaunības apgalvot?

Kārlis. To man jau vairāki cilvēki teikuši. Protams,
es biju ļoti uzbudināts!

Lūzuma kundze. Viņi ir traki palikuši!

Kārlis. Pavisam traki! Un, kad es mēģināju viņus
pārliecināt, ka tās pavisam nepamatotas tenkas, tad
neviens man netic.

Lūzuma kundze. Tas ir briesmīgi! Te tūliņ kaut
kas jādara.

Kārlis. Es tikai nezinu, ko tur lai dara.

Lūzuma kundze. Grauzas kungs, es neesmu de-
vuse ne mazākā iemesla šādām tenkām!

Kārlis. Es arī ne. Un kas tas nepatīkamākais: arī
manam tēvam, kā liekas, ir jau kaut kas stāstīts.

Lūzuma kundze. Ak šausmas!

No dārza nāk Grauz a. Lūzuma kundze uzbudināta staigā pa
skatuvi.

Grauz a. Labvakar, Lūzuma kundze.

Lūzuma kundze (*cenšas būt mierīga*). Labvakar,
Grauzas kungs. (*Brīdī cīnās ar sevi, tad turpina.*) Vai es
varētu ar jums pāra vārdu parunāt?

Grauz a. Lūdzu.

Kārlis. Es netraucēšu. (*Kārlis aiziet uz ēdamistabu.*
Tur viņš pieiet pie ēdamgaldā un stāvu stāvēdams sāk
ēst. Paliek ēdamistabā pa visu turpmākās sarunas laiku.)

Lūzuma kundze (*atkal uzbudinās*). Es neatrodu
vārdu, lai jums visu šo negēlību atstāstītu!

Grauz a (*pārsteigts*). Jūs to zināt?

Lūzuma kundze. Jā, es visu zinu! Tas ir visnepa-
tīkamākais, ko es vispār esmu savā mūžā piedzīvojuse.

Grauz a. Es tāpat arī visu zinu, Lūzuma kundze, un
mēs abi varam sev aiztaupīt nepatīkamos brīžus un to
neatkārtot.

Lūzuma kundze. Es saku: šausmas!

Grauzā. Ieteiktu jums apmierināties, Lūzuma kundze. Redzat, es arī jau esmu pavisam mierīgs. Šādos brīžos vismazāk noder uzbudinājums.

Lūzuma kundze. Bet tas ir par daudz nekrietni, Grauzas kungs!

Grauzā. Tur es jums piekrītu. Jūsu vīrs ir dievamžēl ļoti vieglprātīgs cilvēks!

Lūzuma kundze. Jā, tas nu man arī jāatzīst. Koncesiju viņš nav parakstījis...

Grauzā. Par to es tagad nemaz negribu runāt. Varbūt tā arī labāki. Mana sirsnīgā vēlēšanās — lai mūsu attiecības nokārtotos tā, ka mums nebūtu vienam pret otru ne naida, ne pārmetumu.

Lūzuma kundze. To es arī vēlos. Mums jāpārtrauc pazišanās.

Grauzā. Man liekas, ka mums pazišanās taisni nebūtu jāpārtrauc. Mums jānodrošinās, lai jūsu vīrs nevarētu atkal izdarīt kādu vieglprātību.

Lūzuma kundze. Es pratīšu ar viņu tikt galā! Es viņu ieslodzīšu...

Grauzā. Nē, tas nebūs vajadzīgs! Mēs atradīsim citu izeju. Redzat, jūsu vīrs tagad nav vairs ministrs...

Lūzuma kundze. Viņš nekur neder!

Grauzā. Tagad viņam nebūs darba. Jauns cilvēks — un vēl tāds, kuram pieejami plaši līdzekļi, — nedrīkst būt bez nodarbošanās.

Lūzuma kundze. Pareizi.

Grauzā. Jūs zināt, Lūzuma kundze, ka es esmu nopietns veikalnieks.

Lūzuma kundze. Es jūs ļoti cienu!

Grauzā. Es gribētu ņemt jūsu vīru pie sevis, lai viņš nodarbojas manā uzņēmumā.

Lūzuma kundze (*pārsteigta*). Grauzas kungs, tā ir lieliska ideja!

G r a u z a. Es gribu paplašināties un labprāt pieņemu jūs par kompanjonu. Jūsu vīrs strādātu līdz — es viņu iztaisīšu par cilvēku —, un jūs būsat arī izdevīgi ieguldījusi savu naudu.

L ū z u m a k u n d z e (*no pārsteiguma neatrod atbildes, tad ļoti priecīga*). Jūs esat debešķīgs cilvēks, Grauzas kungs! Ar prieku es pieņemu jūsu piedāvājumu!

G r a u z a. Pārrunājat ar savu vīru...

L ū z u m a k u n d z e. Man ar viņu nav nekā, ko runāt! Es pieņemu, jo es jums uzticos! Nauda man ir! Sakāt tikai, kāda summa būs vajadzīga.

G r a u z a. To mēs visu nokārtosim rītdien. Esmu šo jautājumu nopietni apsvēris un atrodu, ka tā mēs varētu vislabāk šīs nepatīkamās lietas likvidēt.

L ū z u m a k u n d z e. Jūs esat apbrīnojams cilvēks! Tikai viens lūgums vēl, Grauzas kungs: lai bijušais un pagājušais nekad vairs netiktu pieminēts.

G r a u z a. Tā arī mana vēlēšanās.

L ū z u m a k u n d z e (*sniedz Grauzam roku*). Še jums mana roka, Grauzas kungs.

G r a u z a (*sniedz roku*). Gaidīšu jūs rīt savā kantorī uz tuvākām sarunām.

L ū z u m a k u n d z e. Es būšu. Pateicos jums ļoti. Es tagad varēšu atkal mierīgi gulēt. Ar labvakar. (*Sniedz roku un iet uz antreju. Grauzas vīrs pavada antrejā. Lūzuma kundze aiziet. Grauzas nāk atpakaļ. Ēdamistabā ir ienākuse Nina un Rita. Nina uz priekšu.*)

N i n a (*Grauzam*). Vai tu vari nākt vakariņās?

G r a u z a. Es tūliņ iešu. Vai tu jau zini visu?

N i n a. Ko tad?

G r a u z a. Lūzums nav vairs ministrs.

N i n a. Tā.

G r a u z a. Arī manu koncesiju viņš nav parakstījis.

N i n a. Tā.

G r a u z a. Lūzuma vietā nāk deputāts Skujiņš.

Ņina. Tā.

Grauz a. Savu koncesiju es tagad laikam vairs neda-
būšu.

Ņina. Nu, mēģināsim iepazīties ar Lūzuma pēcnā-
cēju...

Grauz a. Ņina, nezobojies par mani!

Kārlis un Rita nāk pa ēdamistabas durvīm.

Ņina. Es nezobojos. Tev taču jādabū koncesija.

Grauz a (*svarīgi*). Nē, par mani jūs nedrīkstat ne-
viens smieties! Es vienmēr smiešos kā pēdējais! Neaiz-
mirstat to! Mani neviens pie sienas nepiespiedīs! Esmu
savas lietas nokārtojis arī bez šīs koncesijas! Varu jums
paziņot, ka no rītdienas manā uzņēmumā par kompan-
jonu iestājas Lūzuma kundze. Lūzuma kungu mēs nodar-
bināsim kantorī.

Visi ļoti pārsteigti. Iss, neveikls klusuma brīdis.

Ņina (*cieši skatās Grauzā*). Tiešām, Grauz a, tu esi
apbrīnojams diplomāts!

Priekškars.